

AALBORG UNIVERSITET
STUDENTERRAPPORT

Hjemmepasning

En kvalitativ undersøgelse af mødres valg om at hjemmepasse med udgangspunkt i deres forståelse af et godt børneliv

Sofie Holmsgaard, Studienr.: 20176048

Kandidatspeciale

Vejleder: Sarah Kirkegaard Jensen

10. semester, Psykologi

Specialets samlede antal tegn: 167.813

Aalborg Universitet

Svarende til normalsider á 2400 tegn: 69,92

Dato: 1/11-2023

Abstract

Objective: This qualitative study examines the choice of becoming a stay-at-home mother in relation to the mothers' understanding of a good everyday life for their children. The aim of the study is to facilitate the understanding of multiple aspects of this phenomenon, primarily through the perspective of two stay-at-home mothers.

Background: An increasing number of mothers in Denmark choose to become stay-at-home mothers. This tendency led to a desire to understand their choice of staying at home, based on the embedded values they hold in relation to providing a good everyday life for their children. Due to the lack of existing scientific research on this phenomenon in a Nordic context, I decided to explore the discourses present in the public discussion. By examining various sources and medias, I gained insight into the most essential themes related to stay-at-home mothering. To gain a deeper understanding of the phenomenon, online ethnography was employed to study the discourses on social media platforms such as Instagram and Facebook. The above-mentioned research contributed to a better understanding of the phenomenon and provided an overview of some of the themes associated with it. This understanding served as the foundation for determining the methodological procedures.

Method: The research methods for gathering the empirical data consist of semi-structured interviews with two stay-at-home mothers. The interviews are transcribed and analyzed using thematic analysis, which resulted in the identification of three main themes: 1) *intuitive feelings*, 2) *human needs* and 3) *freedom*. Based on these themes and the empirical findings, relevant theoretical perspectives have been selected to further unfold the mothers' underlying understandings across the themes.

Results: The study identified intuitive feelings as important factors in the choice of becoming a stay-at-home mother. Both mothers described experiencing an intuitive feeling of wanting to keep their children at home. However, the findings suggest that these mothers find it difficult to make this decision, that varies from the norm, which leads to hesitation in making the choice. They explained how they felt the need to lean against other stay-at-home mothers to feel confident in their own choice. In the mothers' descriptions of a good everyday life for their children, they emphasize the importance of the children feeling secure, cared for and being near their parents. Furthermore, they underline the significance of freedom and the ability to adapt daily plans based on the children's needs. Overall, the mothers primarily described the benefits of an everyday life at home for their children. The only challenge mentioned was covering the children's social needs as they grow older. However, the mothers did not find this problematic if they only ensured that activities were planned for the children.

Conclusion: The findings suggest that the choice of becoming a stay-at-home mother could be influenced by the mothers' understanding of what constitutes a good everyday life for their children. The mothers point out certain values associated with a positive childhood experience, which they find easier to fulfill in home-based everyday life.

Indholdsfortegnelse

Introduktion	1
Indledning.....	1
Afgrænsning	4
Motivation for emnevalg.....	4
Læsevejledning.....	5
 Del 1	
 1. Baggrund	7
1.1 Søgeproces	7
1.2 Eksisterende forskning	9
1.2.1 Forskning med kvalitetsmæssige usikkerheder	9
1.2.2 Nyt forskningsemne	10
1.3 Den offentlige debat	11
1.3.1 Mediebilledet	11
1.3.2 Internetetnografisk arbejde	12
1.3.2.1 Hjemmeforældrenes Landsorganisation.....	13
1.3.2.2 Spørgeskemaundersøgelser	13
1.3.2.3 Sociale platforme	14
1.4 Hjemmepasning som fænomen	15
 2. Metodiske valg og overvejelser	17
2.1 Videnskabsteoretisk forankring.....	17
2.1.1 Fænomenologi	17
2.1.2 Hermeneutik.....	18
2.2 Den kvalitative tilgang	19
2.3 Induktiv proces.....	19
2.4 Interview.....	20
2.4.1 Semistruktureret interview.....	21
2.4.2 Udvalgelse af informanter.....	21
2.4.3 Beskrivelse af informanter	22
2.4.4 Interviewguide	23
2.4.5 Transkriptionsregler.....	25
2.5 Etiske overvejelser	26
 3. Empiripræsentation	29
 4. Tematisk analyse.....	30
4.1 Kvalitet i tematisk analyse	32

Del 2

5. Teoretiske perspektiver	33
5.1 Intuition og mavefornemmelse.....	33
5.1.1 John Bowlby	33
5.2 Frihed og opdragelse	35
5.2.1 Jean-Jacques Rousseau	36
5.2.2 Carl Rogers	36
5.3 Delkonklusion	38
6. Udfoldelse af temaer	39
6.1 Intuitive fornemmelser	39
6.1.1 Det svære valg om hjemmepasning	39
6.1.1.1 Behov for anerkendelse	41
6.1.2 Adskillelse	42
6.1.2.1 Holdning til adskillelse	44
6.1.3 Selvstændighed	46
6.1.4 Afsluttende om intuitive fornemmelser	48
6.2 Behov	49
6.2.1 Forskellige emotionelle behov	49
6.2.2 Behov for tryghed	51
6.2.3 Sociale behov	53
6.2.3.1 Tiltagende socialt behov	55
6.2.3.2 Grænse for hjemmepasning.....	56
6.2.4 Afsluttende om behov	57
6.3 Frihed	58
6.3.1 Løs eller fast struktur	60
6.3.2 Afsluttende om frihed	62
6.4 Afsluttende empiriske overvejelser	63
7. Metodisk diskussion.....	64
7.1 Kvalitetsvurdering.....	64
7.1.1 Reliabilitet.....	64
7.1.2 Validitet	65
7.1.3 Generaliserbarhed	66
7.2 Yderligere overvejelser om metode	67
8. Konklusion.....	69
9. Referenceliste.....	72

Bilag 1: Interviewguide

Bilag 2: Samtykkeerklæring

Introduktion

Nærværende speciale omhandler hjemmepasning med udgangspunkt i hjemmepasende mødres oplevelse af fænomenet. Det har til formål at forstå fænomenet nærmere, samt at få en indsigt i hvilke forståelser af et godt børneliv, der ligger i mødres valg om at hjemmepasse. Med afsæt i et indledende eksplorativt arbejde, i form af udforskning af litteratur på området samt internetetnografisk arbejde, efterfulgt af en dybdegående tematisk analyse af to interviews af mødre, der praktiserer hjemmepasning, vil fænomenet blive udfoldet.

Følgende introduktionsafsnit vil præsentere specialets interessefelt og emne, herunder emnets relevans og aktualitet. Dette vil lede op til den problemformulering, der danner rammen for specialet. Dernæst vil der være en afgrænsning af specialets undersøgelsesfelt samt et kort indblik i den faglige og personlige baggrund for valg af specialets emne. Slutteligt vil en læsevejledning overskueliggøre specialets opbygning og struktur for at sikre en behagelig læseoplevelse.

Indledning

I Danmark ses en stærk norm om, at forældre sender deres børn i daginstitution, fra børnene er meget små. I dag sendes 9 ud af 10 børn i institution med en gennemsnitsalder på ca. 10 måneder, for de børn der begynder i dagpleje eller vuggestue (Villadsen & Hviid, 2017, EVA, 2021). Det gør Danmark til det land, der sender flest børn tidligst i institution, og samtidig også det land, som har børn gående længst tid i institution (Villadsen & Hviid, 2017). Medier har dog i de senere år peget på en tendens til, at flere familier vælger at tage deres børn ud af daginstitutionen og selv varetage pasningen i hjemmet. Særligt er der fokus på den bevægelse af mødre, der vælger at hjemmepasse (Soelberg & Hagelskjær, 2022; Solgaard, 2022b). Flere mødre står frem med de ubehagelige og naturstridige følelser, der er forbundet med at skulle aflevere sit lille barn i institution (Wried, 2020; Nicolajsen, 2023; Sørensen 2022), og flere deler i dag på de sociale medier ud af deres overvejelser og beslutning om at hjemmepasse. Anne Kirstine Sørensen, der har skrevet bogen *Moderland*, beskriver, hvordan normen om institutionslivet gjorde hendes følelser til skamme, da hendes børn var små: *"Jeg gik ud af institutionen med blødende hjerte hver eneste morgen, men jeg var præget af normen om, at vuggestue er et naturligt led i børnenes udvikling. At det endda er godt*

for dem at komme derhen. Ligeftrem nødvendigt.” (Sørensen, 2020, p. 22). Hun forklarer, at den stærke norm i samfundet var med til at præge hendes beslutning om fortsat at aflevere sine børn i institution, på trods af en meget modstridende instinktiv følelse omkring det. Hun peger på en samfundsmæssig forståelse af, at institutionslivet er en væsentlig del af, og måske endda en nødvendighed for, børns udvikling og for det gode børneliv. Denne forståelse er hun med årene blevet bevidst om og stiller sig nu kritisk overfor. Hun mener, at man bør få øje på, hvordan mange børn og mødre lider under at blive adskilt fra hinanden så tidligt. Dette synspunkt står hun ikke alene med og diskussionen om, hvorvidt hjemmepasning er den bedste løsning for barnet i de første leveår, har udfoldet sig vidt i mediebilledet (Sørensen, 2022; Schelde, 2022). Her bliver det ofte opstillet med daginstitution som modpol og med en diskussion om, hvilken arena der giver børn de bedste udviklingsbetingelser. I denne debat har særligt daginstitutionerne og kvaliteten af disse været i rampelyset og fået stor kritik. Kritikken går særligt på, at børnene ikke får nok omsorg og nærvær blandt andet grundet dårlige normeringer og manglende tid for det pædagogiske personale (Sloth, 2019; Olsen, 2023). Dokumentarprogrammer har været med til at afsløre de dårlige forhold i danske daginstitutioner og sat fokus på børns mistrivsel (”Hvem passer vores børn?”; ”Daginstitutioner bag facaden”; ”Eksperimentet med vores børn”). Samtidig peger senere års forskning ligeledes i retning af svingende og i flere tilfælde ligeftrem manglede kvalitet i de danske daginstitutioner (Hansen, 2013; Kragh-Müller, 2017; VIVE, 2023).

Alt dette har skabt megen debat på området og har været med til at sætte tilliden til de danske institutioner på prøve. Der ses en voksende bekymring for børns første leveår og særligt bekymringen for, om børn i daginstitutioner får den tilstrækkelige tilknytning til deres forældre ved en så tidlig adskillelse fra hjemmet, går igen. Både mødre, pædagoger og psykologer udtrykker bekymringer over hvilke konsekvenser det kan have for børnene her og nu, men også på sigt (Carendi, 2015; Larsen, 2018b; Neufeld & Maté, 2022; Solgaard, 2022a; Tordrup, 2021). Mens Carendi (2015) peger på noget potentielt skadeligt ved en tidlig institutionsstart, og er bekymret for, om børn får nok tæt kontakt og tilknytning uden for hjemmet, adresserer Neufeld og Maté blandt andet en bekymring om, at børn som bruger mange timer i institutioner vil opleve det, de kalder for *jævnalderorientering*, og på den måde ikke fastholde den tætte kontakt med sine forældre eller de voksne omkring sig. Dette vil ifølge dem have stor indflydelse på barnets tilhørsforhold til familien, miljøet i børnehave og skolen samt

de voksnes mulighed for at kunne opdrage og guide barnet (Neufeld & Maté, 2022). Hjemmepasning skal måske forstås som nogle familiers bud på at løse disse bekymringer omkring manglende tilknytning og omsorg i dagtilbud samt et forsøg på at bibeholde en tæt relation til deres børn, og dermed ikke nødvendigvis udelukkende som en direkte anti-institutions bevægelse.

Selvom kritikken mod daginstitutionerne er til at få øje på, så ses kritikken af hjemmepasning naturligvis som modsvar. Kritikken går blandt andet på, at børn ikke får tilstrækkelig socialisering ved hjemmepasning, og at de dermed ikke lærer de sociale spilleregler samt at skabe tillid til andre voksne. Børnepsykolog Grethe Kragh Müller udtaler i et interview, at det er vigtigt for børn at opdage, at man også kan knytte sig til andre voksne, og at disse voksne kan bidrage med noget andet end dem derhjemme. Hun argumenterer for, at børn, der går i vuggestue, får en bredere kontaktflade, mere stimulering og dermed ifølge hende også bedre udviklingsmuligheder (TV2 Kosmopol, 2023). Ydermere finder et finsk studie flere negative konsekvenser ved hjemmepasning, som de mener kan overføres til en dansk kontekst (Gruber, Kosonen & Hutunen, 2023). Dette studie er det første i norden, der undersøger effekterne ved hjemmepasning og som går ind og peger på negative konsekvenser derved. Dette vidner om, at hjemmepasning, som forskningsfænomen, mangler at blive undersøgt. Det er dog værd at bemærke, at det finske studie endnu ikke er peer-reviewed, og at det dermed rummer en vis kvalitetsmæssig usikkerhed.

Overstående giver et indblik i de mange forskellige meninger, holdninger og forståelser, om hvad et godt børneliv er, hvad det skal indeholde og hvor det skal udfolde sig. Vi kender til kritikken på dagtilbudsområdet, og forskning fastlægger kriterierne for god kvalitet i daginstitutionerne, men der findes kun sparsom viden om de indlejrede værdier i valget om hjemmepasning. For hvad vil de mødre, der vælger at hjemmepasse, beskrive som et godt børneliv for deres børn, og har dette en betydning for deres valg om at hjemmepasse? Viden om dette kan måske være med til at nuancere forståelsen af de bevægelser, ændringer og normbrud, som vi ser lige nu. Overstående nysgerrighed har ledt til følgende problemformulering:

Hvilke forståelser af et godt børneliv ligger der i mødres valg om at hjemmepasse sine børn?

Afgrænsning

Nærværende speciale omhandler hjemmepasning i en dansk kontekst. Jeg har derfor valgt at afgrænse den litteratur, der inddrages i specialet, til litteratur fra Norden. Dette har jeg valgt for at kunne øge overførbareheden fra de studier, der refereres til. Afgrænsningen baserer sig både på de kulturelle og økonomiske forskelle, der kan være.

Derudover afgrænses specialet til primært at have fokus på småbørnsområdet. Dette gøres for at have fokus på de specifikke behov der er for tilknytning, nærvær, omsorg, socialisering, udvikling etc. i denne aldersgruppe. Der er derfor som udgangspunkt fokus på hjemmeskoling som fænomen. Dog har de to interviewpersoner begge børn i skolealderen, hvorfor hjemmeskoling vil blive berørt en smule i den empiriske analyse og diskussion.

Ydermere har jeg valgt at fokusere på de mødre, der vælger at hjemmepasse, og har dermed valgt ikke at berøre debatten om det stigende antal af fædre, der vælger at gå hjemme med børnene. Dette af den årsag, at det på nuværende tidspunkt oftest ses, at det er kvinden, der vælger at hjemmepasse, men også fordi, at det udelukkende er kvinder, der beretter om livet med hjemmepasning på de sociale medier.

Motivation for emnevalg

Specialets emne og problemfelt er valgt på baggrund af både faglige og personlige interesser. Som psykologistuderende har jeg særligt været optaget af den pædagogiske psykologi samt udviklingspsykologien med stor interesse i småbørnsområdet. På kandidaten fik jeg mulighed for at specialisere mig indenfor det pædagogiske felt via kandidatretningen Educational Practice (EP), hvor jeg blandt andet var i praktik hos PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning). Dette vækkede min interesse for institutionsverdenen yderligere samt min nysgerrighed på, hvorfor mange børn i dag er i mistrivsel. Det fik mig til at sætte spørgsmålstejn ved hele den måde, de små børns hverdagsliv er strikket sammen på, for hvad er den mest optimale hverdag for barnets udvikling og trivsel? I relation til den faglige interesse for emnet er den rent personlige interesse. En følelsesmæssig undren fra praksiserfaring som pædagogmedhjælper, der går på, om den tidlige adskillelse mellem forældre og barn potentielt kan have nogle negative konsekvenser, samt en undren af om kvaliteten af vores daginstitutioner er god nok. De seneste seks år har jeg arbejdet i en vuggestue, hvor jeg er stødt på adskillige børn, der ud fra min erfaring og faglige viden, ikke virker til at trives i vuggestuelivet. Jeg

har overværet indkøringer, der er gået, som de skulle, men også dem, der har været svære, og hvor børnene har været dybt ulykkelige over adskillelsen med mor og far. Disse situationer har givet mig en knude i maven, både for de børn og forældre, der er involverede i de givne situationer, men også med tanke på fremtiden, og at det en dag bliver min tur til at skulle aflevere et barn i institution. Det skal nævnes, at der naturligvis også har været succesfulde indkøringer med børn, der hurtigt har vænnet sig til præmissen om at skulle i vuggestue. Senere hen er jeg stødt på eksempler med de forældre, der vælger at bryde med normen og hjemmepasse frem for at sende børnene i institution. Jeg er blevet utroligt fascineret og nysgerrig på disse normbrud og af de utallige måder at forstå, tænke og leve livet på. Med afsæt i ovenstående faldt emnevalget på hjemmepasning med en nysgerrighed for, hvad hjemmegående mødre forbinder med et kvalitetsrigt hverdagsliv for deres små børn, og om disse forståelser har haft en betydning for deres valg om at hjemmepasse.

Læsevejledning

Del 1

I specialets første del, vil du blive præsenteret for den *baggrund*, der har dannet grundlaget for mine forståelser af hjemmepasningsfænomenet forud for den empiriske undersøgelse. Der vil være en grundig gennemgang af søgeprocessen samt af det materiale, jeg gennem denne er blevet bekendt med. Dette vil munde ud i en opsummering, af min forståelse af hjemmepasning som fænomen.

Dernæst vil specialets *metodiske valg og overvejelser* blive fremlagt. Der vil som det første være en indføring i det videnskabsteoretiske ståsted, som efterfølges af de metodiske overvejelser forbundet med den empiriske undersøgelse. Det valgte undersøgelsesdesign samt de valgte informanter vil herefter blive præsenteret, og slutteligt vil en række etiske overvejelser, der opstod undervejs, blive udfoldet.

Den metodiske del af specialet vil efterfølges af en *empiripræsentation*. Her vil den empiri, der er indhentet ved de to interviews blive beskrevet. Herunder vil setting, og andre særlige forhold ved de to interviews, der kan have haft betydning for resultaterne, blive præsenteret.

Det sidste afsnit i denne del af projektet indeholder en beskrivelse af den valgte analysemetode, *tematisk analyse*. Der vil være en grundig beskrivelse af metoden samt en løbende indføring i analyseprocessen. De første trin i det analytiske arbejde vil hermed blive præsenteret her, og det vil blive klart, hvilke tematikker der er opstået med

afsæt i empirien. Derudover vil det blive klart, hvilke fravalg der er gjort, og hvordan de mange emner og temaer til sidst ender ud som de tre hovedtemaer; intuitive fornemmelser, behov og frihed.

Del 2

Specialets anden del vil starte ud med en præsentation af de *teoretiske perspektiver*, der er opstået på baggrund af empiriens antydninger. Teorien er dermed udvalgt, som mulige bud på at kunne forstå de mest essentielle tendenser i de to interviews med afsæt i to psykologiske forståelsesrammer.

Den teoretiske præsentation vil efterfølges af specialets *empiriske analyse og diskussion*, hvor temaerne vil udfoldes med afsæt i de to teoretiske perspektiver samt ud fra supplerende teoretiske og kritiske perspektiver. Denne del har til formål at komme nærmere en forståelse af de to mødres valg om at hjemmepasse med udgangspunkt i deres forståelser af et godt børneliv. Dermed vil der være fokus på at udfolde, hvad de to informanter forstår ved et godt børneliv, og afklare om dette har haft en betydning i forbindelse med deres valg om at hjemmepasse.

Dette efterfølges af specialets *metodiske diskussion*. Det empiriske undersøgelsesdesign vil diskuteres og vurderes med afsæt i kvalitetskriterierne; reliabilitet, validitet og generaliserbarhed. Andre overvejelser forbundet til specialets metodiske valg vil udfoldes til sidst.

Specialet afsluttes med en *konklusion*, hvor specialets resultater og diskussioner vil blive opsummeret.

Del 1

1. Baggrund

Dette baggrundsafsnit har til formål at skabe en forståelse af fænomenet hjemmepasning ud fra den viden, der er tilgængeligt om emnet på nuværende tidspunkt. Først vil der være et indblik i den søgeproces, jeg har været igennem for at finde relevant litteratur, herunder mine søgeteknikker og fremgangsmåder. Dette efterfølges af præsentation af hhv. forskningslitteratur på området samt et overblik over den offentlige debat om emnet. Slutteligt vil der være en opsamling, hvor min forståelse af hjemmepasning vil blive præsenteret med afsæt i nogle gennemgående tematikker, der står særligt frem i den præsenterede litteratur og viden om fænomenet.

1.1 Søgeproces

Som en start, til at kunne skabe overblik over den viden, der findes om hjemmepasning, har jeg lavet en litteratursøgning på området. I første omgang laves denne målrettet videnskabelig litteratur ved at søge på diverse databaser; herunder Bibliotek.dk, Det Kgl. Bibliotek, AUB primo, PsycNet, Psyc info, Google Scholar, Eric og EBSCOhost.

Første søgning laves på dansk i de tre førstnævnte databaser. Her søger jeg bredt med søgeordet: hjemmepas*. Dette giver i alt 53 resultater, hvorunder der indgår kandidatspecialer, bacheloropgaver, bøger og avisartikler, men ingen forskningsartikler. Denne brede søgning giver mulighed for at danne et overblik over feltet og hvilke ord, der bruges i litteraturen. Jeg laver derfor herefter to fokuserede bloksøgninger, i de internationale databaser nævnt ovenfor, med forskellige engelske oversættelser af hjemmepasning. Søgningerne udføres med kriterierne, at studierne er peer-reviewed, for at sikre kvaliteten, samt at de er fra 2010-2023 for at sikre den nyeste viden om fænomenet. Derudover søges der ikke i fuldtekst.

Bloksøgning 1:

	"home parenting" OR "parenting at home" OR "in home child care"
--	---

Første bloksøgning udføres i AUB Primo med overstående søgestreng. Denne søgning medførte få resultater, hvoraf mange af studierne ikke relaterer sig til emnet. Det bliver klart i de få studier, der kommer frem, at det engelske ord, der bruges for

hjemmepasning, er ”stay at home” eller blot ”stay home” og derfor ændrer jeg min bloksøgning til nedenstående.

Bloksøgning 2:

	”stay at home” OR “stay home”
AND	mother* OR mom*
AND	child*

Anden søgning udføres i de seks tidligere nævnte internationale databaser og giver i alt 330 resultater. På trods af den brede søgning kommer der relativt få resultater, der relaterer sig til emnet. Af de artikler med relevant emne bliver nogle ekskluderet fordi; studiet bruger empiri, som ikke er baseret på en europæisk population, studiet er skrevet på et andet sprog end engelsk, dansk, svensk eller norsk eller fordi studiet har fokus på covid-19. Efter at have sorteret ud fra overstående kriterier er der kun to artikler tilbage, som vil blive præsenteret i afsnittet om eksisterende forskning (afsnit 1.2). Grundet de meget få resultater bloksøgningerne har givet, laver jeg ydermere kædesøgninger på artiklernes referencer samt på de danske bachelorprojekter og kandidat-specialer fra tidligere søgning, for at finde anden relevant litteratur, der kan anvendes i specialet.

Da det forsat er meget begrænset, hvad jeg finder af forskningslitteratur om hjemmepasning i en skandinavisk eller nordisk kontekst, vil jeg ydermere tilgå og opnå forståelse af fænomenet ud fra en mere eksplorativ tilgang. Derfor laver jeg en bred søgning på google og diverse sociale medier med søgeordet *hjemmepasning* for at indkredse og forstå den offentlige debat på området. Her bliver jeg mødt af adskillige artikler, dokumentarprogrammer, debatindlæg, facebookgrupper, podcasts, blogs, organisationer etc. Denne google søgning suppleres herefter med en række tilfældige søgninger samt kædesøgninger, hvor jeg kigger nærmere på den litteratur, der er foreslået eller linket til i diverse debatter eller blogindlæg.

I de to følgende afsnit vil den mest relevante litteratur, som jeg er stødt på i min søgeproces, blive præsenteret. Afsnittene vil være inddelt i hhv. et afsnit om eksisterende forskningslitteratur efterfulgt af et afsnit, der har til formål at skabe overblik over den eksplorative søgning.

1.2 Eksisterende forskning

Det bliver hurtigt klart, at videnskabelig litteratur på området kun findes i begrænset omfang, og at hjemmepasning endnu ikke er blevet et forskningsfelt i Norden. Efter søge- og ekskluderingsprocessen (som blev beskrevet i afsnit 1.1) er der kun to studier tilbage, som ud fra titel og abstract omhandler eller berører emnet hjemmepasning (Raudasoja, Sorkkila, Laitila & Aunola, 2022; Bettinger, Hægeland & Rege, 2013). Disse studier berører hjemmepasning men beskæftiger sig ikke direkte med mødrenes valg om at hjemmepasse. Mens det finske studie undersøger hvilke diskurser, der findes hos mødre omkring det ideelle moderskab (Raudasoja et al., 2022), har det norske studie fokus på, hvordan det påvirker ældre søskende til hjemmepassede børn på længere sigt, at moderen er mere hjemme (Bettinger et al., 2013). Dermed har ingen af de to studier fokus på mødres valg om at hjemmepasse og de indlejrede værdier forbundet med denne beslutning.

1.2.1 Forskning med kvalitetsmæssige usikkerheder

Grundet den manglende forskning på området, har jeg valgt at orientere mig i udvalgt litteratur, der har kvalitetsmæssige usikkerhed. Herunder de specialeafhandlinger, der dukkede frem i søgeprocessen samt et nyere finsk studie, der omhandler hjemmepasning, men som endnu ikke er blevet peer-reviewed (Kaas, 2021; Madsen, 2020; Larsen & Sommer, 2017; Kledal, 2017; Gruber, Kosonen & Huttunen, 2023).

Specialeafhandlingerne har jeg brugt til at få en ide om, hvad der rører sig på området, og hvad studerende har interesseret sig for at undersøge. Ét speciale er psykologisk og omhandler hjemmepasning fra et børneperspektiv (Larsen & Sommer, 2017), hvor de andre er mere samfundsorienterede og interesserer sig for hjemmepassende mødres identitetsudvikling, anerkendelsesbetingelser i samfundet samt samfundskritiske perspektiver. Selvom ingen af specialerne direkte omhandler mødres valg om hjemmepasning, så har de givet mig indblik i nogle af de temaer, der rører sig på området samt givet inspiration til udarbejdelsen af interviewguidens spørgsmål, som vil blive præsenteret senere i afsnit 2.4.4.

Som nævnt tidligere har jeg, udover de ovenstående specialer og bachelorprojekter, fundet inspiration i et nyere studie fra Finland, som beskæftiger sig med hjemmepasning (Gruber et al., 2023). Studiet undersøger hvilken betydning det har for både

forældre og børn, at mødre betales for at blive hjemme og varetage pasningen af børnene. Selvom hjemmepasning i Finland er meget mere udbredt end i Danmark hvor hele 80% af alle familier vælger at hjemmepasse deres børn indtil 3-års alderen og det økonomiske tilskud til hjemmepasning er højt, så peger forskerne bag undersøgelsen på, at resultaterne godt kan overføres til andre nordiske lande. Studiets resultater peger i retning af flere negative konsekvenser ved hjemmepasning, som findes på tværs af sociale skel og uafhængigt af hvilken indkomst og uddannelsesniveau, familien har. Studiet peget ydermere på, at der er positive effekter ved daginstitution, eksempelvis i forhold til børnenes socialisering, som dog er betinget af god kvalitet i daginstitutionen.

Studiet præsenterer nogle resultater og diskussioner, som kan antydes at stride imod den dominerende diskurs på området, som hovedsageligt fremstiller hjemmepasning som en positiv tendens. Ingen studier har før påvist sådanne negative konsekvenser ved hjemmepasning. Man kan forestille sig, at dette vil bidrage til en forskningsmæssig interesse i at undersøge feltet og dermed eventuelt udfordre det finske studies konklusioner.

1.2.2 Nyt forskningsemne

I Danmark tyder det på, at hjemmepasning så småt er på vej i forskningens søgelys. Et igangværende forskningsprojekt på Aalborg Universitet, kaldet PARENT, undersøger forældreskabet i dag med fokus på de fremherskende forventninger til opdragelsespraksisser og måden, hvorpå forældre i dag bliver mødt med forskellige forventninger og krav. Projektet undersøger ydermere normer og praksisser blandt danske forældre og deres sociale, moralske og emotionelle oplevelser af at skulle drage omsorg for og opdrage børn, i en tid kendetegnet ved øget bevågenhed samt nye forventninger og krav (PARENT). Projektet er inddelt i flere delprojekter, hvor delprojekt 4 omhandler hjemmepasning. Der er endnu ikke publiceret noget omkring dette, men jeg er blevet bekendt med projektet via min adgang til Hjemmeforældrenes Landsorganisations kommunikations forum (hvilket vil uddybes nærmere i afsnit 1.3.2.1), hvor forskningsgruppen har søgt hjemmepassende forældre som interviewdeltagere til delprojektet og derigennem kort har beskrevet deres interesse for fænomenet.

1.3 Den offentlige debat

Grundet den manglende forskning på området finder jeg det nødvendigt at inddrage den offentlige debat for at kunne forstå hjemmepasning som fænomen. I denne kategori finder man adskillige dokumentarprogrammer, nyhedsartikler, debatindlæg, podcast, organisationer, bøger samt blogindlæg, hvor hjemmepassende mødre blogger om emnet. Jeg starter mine søgninger bredt på google, for at danne et overblik over hvad der præger de forskellige platforme, og så søger jeg rundt derfra. Det bliver hurtigt tydeligt, at emnet fylder meget i mediebilledet og sætter gang i debatterne, og jeg bliver særligt interesseret i, hvordan emnet fremstilles i de forskellige medier samt hvilke diskurser, der findes på området. Derudover er jeg opmærksom på hvilke andre tematikker, der italesættes i sammenhæng med hjemmepasning.

1.3.1 Mediebilledet

Når hjemmepasning er søgeordet i en bred googlesøgning, er et af de temaer, der fylder mest, daginstitutionskritikken. En kritik særligt rettet mod kvaliteten, og som især vinder sit indpas i 2018, da en kampagne starter på de sociale medier, hvor en række pædagoger står frem og dokumenterer chokerende normeringer i deres hverdag under hashtagget *#MinNormering*. I marts 2019 udkommer DR2 dokumentaren ”Hvem passer vores børn?”, der for alvor sætter gang i debatten om kvaliteten i de danske daginstitutioner (DR2, 2019). Kort tid efter går mellem 80-100.000 mennesker på gaden med forældreorganisationen; ’Hvor er der en voksen?’ i spidsen for at demonstrere mod de dårlige vilkår for børnene, herunder igen særligt med en kritik af normeringerne (Hvor er der en voksen?, 2019). Disse opråb afføder en stor debat de efterfølgende år, hvor flere dokumentarprogrammer følger trop og sætter lys på børnenes hverdag i daginstitutionerne. Her afsløres en række kritisable forhold, hvor særligt normering, børnenes stressniveau, mistrivsel samt en diskussion af, om børnene får tilstrækkeligt omsorg og nærvær, er i højsædet. Debatterne går ind og skubber til en praksis, som de fleste ikke har sat spørgsmålstegn ved i mange år, og det store fokus på emnet gør, at politikerne griber ind. I december 2020 bliver der indgået en aftale i folketinget om minimumsnormeringer. Aftalen skal sikre minimum én pædagogisk medarbejder til tre børn i vuggestuen og én til seks børn i børnehaven senest 1. januar 2024 (UVM, 2023). Selvom Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL) peger på, at disse minimumsnormeringer er et skridt i den rigtige retning for

at bedre kvaliteten i de danske daginstitutioner, så mener formand Elisa Rimple stadig, at der er meget at kæmpe for. Hun siger: *"Minimumsnormeringer er en start, der giver os et fundament, vi kan bygge ovenpå. Det er mit håb, at loven om minimumsnormeringer bliver startskuddet til den genopretning af hele børne- og ungeområdet, som vi har så hårdt brug for."* (BUPL, 2020). Hun peger altså i retning af et børne- og ungeområde, som har brug for noget opmærksomhed. En rapport fra VIVE, der undersøger kvaliteten i dagtilbud for de 0-2-årige, viser stadig ikke opløftende resultater og peger på, at en del daginstitutioner og dagplejere har utilstrækkelig kvalitet (VIVE, 2023).

Udover kritikken af daginstitutioner fylder emner såsom; økonomisk tilskud til hjemmepasning, politiske debatter, ligestilling, debatter om tilknytning, nærvær, tid og børns trivsel. Derudover er der adskillige artikler, der tager udgangspunkt i specifikke historier om hjemmepassere, der fortæller om og argumenterer for deres valg.

1.3.2 Internetetnografisk arbejde

Efter at have dannet ovenstående overblik over mediebilledet samt den litteratur, der er på området, forsøger jeg at komme tættere på fænomenet via blogs, Facebookgrupper, Instagram samt Hjemmeforældrenes Landsorganisation (HJEM). Jeg interesserer mig for de sociale praksisser, der gør sig gældende på de forskellige platforme og for den interaktion, der foregår her. Denne form for online feltarbejde kaldes for internetetnografi (Larsen, 2018a). Jf. Larsen (2018a, p. 203) er internetetnografi betegnelsen for: *"... en etnografisk forskningstilgang, som finder sted online eller ved hjælp af internettet og digitale teknologier."* Formålet med dette arbejde er at anvende internettet som feltsider og dataindsamlingsværktøjer, hvor det er muligt at få indblik i online kommunikation og interaktion på diverse platforme, og dermed få adgang til sociale og kulturelle fænomener på internettet. Det er en nyere måde at udføre etnografisk arbejde på, som bliver mere og mere relevant i takt med, at internettet, herunder sociale medier, fylder meget i de fleste menneskers hverdag (Larsen, 2018a). Jeg bruger den viden til at nuancere min forståelse af fænomenet og komme nærmere, hvilke tematikker, der er på spil, og som jeg har interesse i at undersøge yderligere.

1.3.2.1 Hjemmeforældrenes Landsorganisation

I min søgning støder jeg hurtigt på HJEM, som er en organisation for hjemmepasende forældre (hjemlo.dk). Jeg bliver bekendt med, at organisationen selv har forsøgt at indsamle viden om hjemmepasning, hvilket bekræfter mig i min observation af, at der mangler viden på området. I foråret 2021 stod HJEM bag en spørgeskemaundersøgelse med fokus på hjemmelivets mange facetter forstået med udgangspunkt i hjemmepasserens oplevelse. Denne undersøgelse bliver jeg nysgerrig på og kontakter derfor organisationen. Her bliver jeg sat i kontakt med en frivillig, som er tovholder for en data-gruppe, der på daværende tidspunkt lige har påbegyndt de første tanker om udarbejdelsen af en ny spørgeskemaundersøgelse blandt hjemmeforældre i Danmark, som igangsættes i foråret 2023. Hun er selv hjemmepasser og brænder utroligt meget for emnet. Efter en telefonsamtale med hende bliver jeg klogere på organisationen, spørgeskemaundersøgelsen fra foråret 2021, og hvor motivationen for den nye undersøgelse ligger. Jeg får ydermere mulighed for at tilgå organisationens lukkede kommunikationsplatform på mediet Slack, hvor jeg kan følge med i interne samtaler om debatter og emner, der fylder i organisationen. Dette har betydning for det internetetnografiske arbejde, idet der skelnes mellem forskellige grader af deltagelse. *Ikke-deltagelse* indebærer, at man udelukkende observerer mens *fuld deltagelse* indikerer, at man opfører sig i overensstemmelse mellem de informanter, man studerer, og indgår som medlem af fællesskabet. Derimellem er *passiv deltagelse*, *moderat deltagelse* og *aktiv deltagelse* (Larsen, 2018a). Idet jeg tager kontakt til organisationen og får indsigt i viden, der ikke er offentligt tilgængeligt, så bevæger jeg mig over i en moderat deltagelse. Jeg følger med på sidelinjen og har interaktion med enkelte medlemmer af organisationen, der giver mig adgang til yderligere viden.

1.3.2.2 Spørgeskemaundersøgelser

HJEM's første spørgeskemaundersøgelse gav organisationen en spændende indsigt i aspekter af hjemmelivet og overraskede i forhold til antallet af besvarelser. Spørgeskemaundersøgelsen var dog ikke bygget til de mange besvarelser, og dette medførte en uoverskuelig stor og rodet datamængde, hvilket gjorde det svært at trække konkrete data derud af. Dertil opstod opfølgende spørgsmål, som foreningen ønskede at af-dække, og dermed opstod motivationen for den nye spørgeskemaundersøgelse, hvor formålet blandt andet var at danne et billede af hvem den typiske hjemmepasser er, årsagerne til hvorfor valget falder på hjemmepasning samt at få et overblik over de

økonomiske betingelser for hjemmepassere. Jeg får senere adgang til undersøgelsen og resultaterne heraf og bruger denne viden til yderligere forståelse af fænomenet samt inspiration til relevante opmærksomhedspunkter i mit videre arbejde i dette speciale. Det bliver klart for mig, at den primære årsag til ønsket om at kortlægge denne viden, er at skabe bedre vilkår for hjemmepasning og skabe grundlag for en diskussion om økonomisk tilskud til hjemmepasning. Dog ser jeg en også en interesse for holdninger og værdier forbundet med valget om at hjemmepasse.

Med afsæt i 436 besvarelser viste undersøgelsen, at den typiske hjemmepasser er en kvinde mellem 25-35 år, hun er gift og har enten en mellemlang eller lang videregående uddannelse. Hele 44,9% af dem, der besvarede undersøgelsen tilkendegav, at den primære årsag til hjemmepasning skyldes en mavefornemmelse eller intuition, hvor 30% vingede af i, at viden om børnepsykologi, tilknytningsteori eller anden faglig bevæggrund havde været årsag til beslutningen. 5,7% svarede, at det var grundet dårlige oplevelser i daginstitution og resten svarede mange forskellige ting, men især at det skyldes en blanding af flere af faktorerne. Det overrasker mig, at så få procent begrundet deres valg af hjemmepasning med afsæt i institutionskritikken, da dette tema fylder så meget i mediebildet.

1.3.2.3 Sociale platforme

Udover at orientere mig i HJEM's arbejde, så har jeg gjort brug af sociale medier, herunder Facebook og Instagram, samt blogs, der relaterer sig til emnet. Klassisk internetnografi koncentrerer sig om et enkelt medie eller platform med en mere afgrænset tilgang, mens den nyere variant har fokus på bredden (Larsen, 2018a). Jeg har orienteret mig bredt på forskellige platforme men har dernæst valgt at gå i dybden med instagram, da der her er meget, og helt nyt, materiale om emnet. Jeg støder på flere store profiler, der offentligt blogger om deres liv med hjemmepasning. Heriblandt kan nævnes; Forstadsmor, Kriblekongen, Maj My. Mens "Forstadsmor" på sin profil præsenterer et idyllisk billede af hendes liv som "hjemmegående husmor", med æstetisk smukke billeder, madopskrifter, bagning, rengøring og haveprojekter, alt sammen præsenteret med inspiration i gammel tid, så viser Kriblekongen et nuanceret billede af hjemmelivet, som kan være præget af udfordringer og kaos. Derudover blogger hun særligt om leg, kreativitet, haveprojekter og friheden i livet hjemme. Maj My anlægger et samfunds- og normkritisk perspektiv, hvor hun tager store debatemner op og samtidig fortæller om familiens liv på Ærø. Dette er også omdrejningspunktet for hendes

bog, ”Ærø Manifestet”, der udkom i foråret 2023. Udover disse store profiler, er der en hel del mindre profiler, der har hjemmepasning som omdrejningspunkt. Jeg bruger min viden fra alle de profiler, jeg støder på, til at danne et overblik over de største og mest gennemgående tematikker og debattemner på området, hvilket har haft betydning af den forståelse af hjemmepasning som fænomen, der vil blive præsenteret i det nedenstående.

1.4 Hjemmepasning som fænomen

Hvis man skal forsøge at forstå hjemmepasning som fænomen, i kraft af det ovennævnte litteratur og research på området, ses der en tendens til, at hjemmepasning positioneres overvejende positivt. Der er få artikler, der argumenterer imod hjemmepasning, og dem der er, forsvinder hurtigt i mængden blandt de mange, der taler for. Medier, nyhedsartikler, debatindlæg, dokumentarer etc. har de sidste år sat stor fokus på børns mistrivsel, og når årsagen til dette skal findes, peges pilen ofte mod børns mange timer i daginstitutioner. Internetetnografisk arbejde har gjort mig klogere på hvilke temaer og emner, der rør sig i miljøet, og har givet mig mulighed for at komme tættere på fænomenet gennem de personer, der lever med hjemmepasning. Ud fra alt dette finder jeg seks dominerende forklaringer og fortællinger, der går igen, når der argumenteres for valget om hjemmepasning:

1) Kritik af daginstitutionerne

En grundlæggende kritik af kvaliteten i de danske daginstitutioner. Her ses en offentlig stemme, hvor mange forskellige mennesker forholder sig til dette. Der ses en generel forståelse og mening om, at kvaliteten er for ringe i en del institutioner med dårlig normering, for lidt tid, omsorg og udviklende øjeblikke. Daginstitutionskritikken drages ofte med ind i debatten om hjemmepasning, og nogle hjemmepassere bruger denne som begrundelse for deres valg.

2) Tilknytningsteoretisk grundlag

Jeg ser, at psykologiske teorier, særligt tilknytningsteori, bruges til at begrunde valget om hjemmepasning. Der argumenteres i den forbindelse særligt for, at en tæt tilknytning mellem barn og forældre er i fare, når barnet er så meget væk fra hjemmet, og at dette kan få betydning for barnet senere hen.

3) Unaturlig tidlig adskillelse

Mange beskriver eller udtaler sig om, at det er unaturligt for barnet at blive sendt i institution så tidligt. Samtidig fortæller mange forældre, særligt mødre, om hvordan det føles helt forkert at aflevere i daginstitution. Der ses i denne forbindelse en debat om, hvorvidt længere barsel eller hjemmepasning skal være løsningen på at undgå en tidlig adskillelse.

4) Idyllisering

Der ses en tendens til at livet med hjemmepasning idylliseres. Det sammenlignes med livet i gamle dage, hvor moderen gik hjemme. Der tegnes et romantisert billede af en hverdag hjemme med tid, nærvær, hygge, ro, mulighed for at bage, gøre rent og gå i haven. Hjemmepasning fremhæves på den måde som den nutidige måde, hvorpå man kan være hjemmegående husmor, med et meget idylliseret blik på denne rolle. Derudover fremhæves det, at institutionerne i et historisk perspektiv er nye og ikke er skabt for børnenes skyld, men derimod oprettet i takt med kvindernes indtog på arbejdsmarkedet.

5) Idealisering

Der ses en tendens til, at nogle forsøger at efterleve det ideal, der er skabt for den perfekte barndom og opvækst og for det perfekte forældreskab. Der ses hjemmepasning som en af mulighederne for eksempelvis at imødekomme idealet om, at forældrene skal være tilstedeværende og nærværende i børnenes tidlige barndom.

6) Brud med hamsterhjulet

En hyppig forklaring på hvorfor valget falder på hjemmepasning er ønsket om at bryde med hamsterhjulet. Familier ønsker tid, omsorg og nærvær, hvilket de ikke oplever er muligt når begge forældre arbejder fuldtid. Hverdagen opleves som værende præget af et højt stress niveau, både hos børn og forældre, hvilket opleves at blive mindre ved hjemmepasning.

De ovenstående seks forklaringsgrundlag for valget om hjemmepasning danner baggrund for min forståelse af fænomenet forud for de metodiske overvejelser og valg samt empiriindsamling, der vil blive præsenteret i det følgende.

2. Metodiske valg og overvejelser

I dette afsnit vil de metodiske valg og overvejelser, der har dannet grundlag for specialets empiriske undersøgelse, blive udfoldet. Undersøgelsens metodologiske grundlag vil blive præsenteret og sat i relation til de konkrete metodiske valg.

2.1 Videnskabsteoretisk forankring

Specialet tager afsæt i et fænomenologisk-hermeneutisk ståsted og er dermed forankret inden for to videnskabsteoretiske ståsteder. Følgende afsnit vil præsentere grundtankekerne i disse to videnskabsteoretiske retninger med afsæt i hvordan disse gør sig gældende i forbindelse med dette speciale.

2.1.1 Fænomenologi

Fænomenologien er en filosofisk forståelse, som er optaget af bevidstheden og den oplevede livsverden. Retningen søger at forstå sociale fænomener ud fra menneskers egne perspektiver og beskrivelser af verden, som den netop opleves af dem. Dette ud fra en antagelse om, at den vigtige virkelighed, er den som mennesker opfatter (Jacobsen, Tanggaard & Brinkmann, 2020). Et centralt begreb inden for fænomenologien er *livsverden*. Dette begreb udgør grundlaget for alle fænomenologiske undersøgelser, og er dermed også essentielt i dette speciale. Livsverdensbegrebet skal forstås som den konkrete verden vi lever i, og som vi har forskellige erfaringer og oplevelser med (Langdridge, 2007). Det er verden, som man møder den i hverdagslivet, og som den fremtræder i den umiddelbare oplevelse uafhængigt af og forud for alle forklaringer (Kvale & Brinkmann, 2015). Formålet med at have fokus på livsverdensbegrebet, er at forstå et andet menneskes oplevelse af verden, i dette tilfælde den hjemmepassende mor, med udgangspunkt i hendes hverdagsoplevelser eller beretninger herom (Jacobsen et al., 2020). Som forsker bør man jf. fænomenologien være bevidst om sin egen rolle i tilegnelsen af viden om eksempelvis et andet menneskes livsverden. Den fænomenologiske tankegang hævder med begrebet *epoché*, at det er muligt at se verden fra et mere neutralt perspektiv, hvis man som forsker er bevidst om og erkender sine forforståelser og subjektive tanker, også kaldet *natural attitude*, om det undersøgte fænomen. Der er stor diskussion om hvorvidt epoché er muligt at opnå. Ifølge Husserl er det muligt at se fænomenet udefra og dermed være fuldkommen objektiv (Langdridge, 2007), hvorimod Heidegger argumenterer for, at det ikke er muligt at kaste sin natural

attitude fuldkommen væk. Ifølge ham vil vi altid observere et fænomen fra et perspektiv, og vi kan epoché til en vis grad, men ikke fuldkommen som Husserl mente (Langdridge, 2007). Man må i stedet forsøge at sætte sine forforståelser i parentes og forholde sig åbent med henblik på at udarbejde en præcis beskrivelse af et fænomen, sådan som det opleves (Jacobsen et al., 2020; Langdridge, 2007). Et fokuspunkt i dette speciale er derfor at tilgå fænomenet åbent og eksplorativt, og hele tiden være nysgerrig på hvad mine egne forforståelser og fordomme om fænomenet er. Derfor er der indledningsvist gjort rede for baggrunden for mit valg af emnet samt den baggrundsviden, der har dannet grundlag for min forståelse af hjemmepasning som fænomen forinden min empiriindsamling (afsnit 1). Gennem hele specialeprocessen bestræber jeg mig på at undersøge og blive klogere på hjemmepasende mødres livsverden med en interesse i at undersøge den mening, der findes her om hjemmepasning som fænomen. Med mening henvises, der til at kunne forstå den dybere betydning af hvad subjektet fortæller om den levede verden. Ikke blot at afdække det faktuelle men derimod også at undersøge fænomenet på et meningsorienteret plan, hvor følelser, forståelser og det der bliver sagt ”mellem linjerne” bliver vigtigt. Dermed bliver mine forståelser og fortolkninger af deres udsagn essentielle og jeg bestræber mig, så vidt det er muligt, på at få mødrenes umiddelbare reaktion på disse (Kvale & Brinkmann, 2015)

2.1.2 Hermeneutik

Den *hermeneutiske* filosofi er udviklet af Gadamar med inspiration fra den fænomenologiske tradition. I hermeneutikken forsøger man at opnå forståelse gennem fortolkning med en ide om, at man ikke blot kan gå til verden og observere hvad der fremtræder, men at det er nødvendigt også at analysere på det efterfølgende (Langdridge, 2007). Centrale begreber indenfor hermeneutikken er *forforståelse* og *hermeneutisk cirkularitet* (Andersen & Koch, 2016; Langdridge, 2007). Det er overbevisningen indenfor traditionen, at forskerens forforståelser og fordomme ikke kan undgå at blive inddraget og, at man derfor må kende til dem, forstå dem og bruge dem til noget positivt i forskningsprocessen. De udgør ydermere en forudsætning for at kunne fortolke og forstå i det hele taget. Man må have i bevidstheden, at mennesker altid møder og tolker fænomener på baggrund af forventninger til, hvad de gerne vil nå frem til (Andersen & Koch, 2016). Begrebet hermeneutisk cirkularitet henviser til den fortolkningsproces der kontinuerligt finder sted, som en bevægelse mellem helhed og del, af det fænomen, man undersøger. Det antages, at delene kun kan forstås, hvis helheden

inddrages og omvendt kan helheden kun forstås i kraft af delene (Højbjerg, 2014). Det er aldrig muligt at sætte sig selv udenfor denne hermeneutiske cirkularitet, og man bør derfor, som forsker, forstås som en del af den (Højberg, 2014). Denne vekslen mellem helhed og del vil danne rammen for det analytiske arbejde i dette speciale.

Udover at veksle mellem helhed og del, tages der i hermeneutikken udgangspunkt i et jeg-du-perspektiv. Dette opnås gennem *horisontsammensmeltning*, hvor man gennem samtale forsøger at undersøge og sætte sig ind i den andens horisont. Man vil altid kunne udvide sin horisont og opnå en mere fuldkommen horisontsammensmeltning, hvorfor fortolkning aldrig kan være en afsluttet proces (Andersen & Koch, 2015). Specialets formål er at opnå en større forståelse af hjemmepasning som fænomen gennem de mødre, der har valgt at hjemmepasse. Jeg ønsker dermed at nærme mig mødrenes horisont, og livsverden, ved at forholde mig åbent og nysgerrigt til de perspektiver, der måtte komme, i samspil med en undersøgende og udfordrende tilgang til mine egne forforståelser samt min rolle i fortolkningsprocessen. Til dette har jeg valgt en kvalitativ tilgang, som vil blive uddybet i nedenstående afsnit.

2.2 Den kvalitative tilgang

I dette speciale benyttes den kvalitative tilgang til at opnå en forståelse af fænomenet hjemmepasning. Kvalitative metoder søger at opnå forståelse af et fænomen via et ”inde fra perspektiv” og interesserer sig for hvordan noget gøres, siges, opleves, fremtræder eller udvikles. Formålet er at kunne forså, beskrive eller fortolke menneskers egne perspektiver på verden, herunder deres erfaringer, oplevelser og forståelser (Brinkmann og Tanggaard, 2020). Idet jeg ikke har til hensigt at kortlægge og vurdere hvad et godt børneliv er, men derimod et ønske om at opnå en indsigt i de hjemmepasende mødres forståelse af et godt børneliv og hvorvidt dette har haft en betydning for deres valg om at hjemmepasse, har jeg valgt den kvalitative tilgang. En kvalitativ tilgang kan give mulighed for at få et indblik i de hjemmepassendes mødres livsverden og via denne få adgang til en mere meningsfyldt og nuanceret forståelse af fænomenet.

2.3 Induktiv proces

Da fænomenet endnu ikke er blevet et forskningsemne, og at der dermed ikke er megen forskningsviden tilgængelig om emnet, har min overordnede tilgang i dette speciale været inspireret af den induktive forskningstilgang, hvor data anvendes som

udgangspunkt til at formulere en eller flere forståelser (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Brede, narrative søgninger har til en start givet indblik i fænomenet og dannet et overordnet billede af nogle tendenser. Den offentlige debat, herunder det indledende internetetnografiske arbejde, har haft en vigtig rolle i denne forståelse, hvorfor denne også er skitseret indledningsvist (afsnit 1.3). Baggrundsafsnittet, og den forståelse, jeg har af hjemmepasning som fænomen derudfra, danner grundlag udvælgelsen og udarbejdelsen af metode og metodedesign. Empirien er dernæst indsamlet og efterfølgende analyseret med henblik på at kortlægge centrale tendenser og temaer, som har dannet grundlag for udvælgelsen af relevante psykologiske teorier og forståelser. De psykologiske teorier er slutteligt sat i relation til empirien, hvilket har dannet grundlag for yderligere diskussion og meningsfortolkning. Mit formål har dermed gennem hele processen været at lede efter temaer, tendenser eller sammenhænge i det indsamlede viden og empiri, der kunne danne grundlag for meningsfulde forståelser af fænomenet. Årsagen til, at processen ikke er fuldt induktiv, men blot inspireret af den induktive forskningstilgang, er at jeg, med afsæt i den hermeneutiske tænkning, har været bevidst om mine forforståelser undervejs. Dermed er min overbevisning, at udforskningsprocessen uundgåeligt bevæget sig i retning af hvad jeg personligt er blevet drevet mod, men at der har hele vejen igennem været en bevidsthed om dette. De fravalg og afgrænsninger, der er truffet undervejs i processen, er nøje overvejet og vil blive beskrevet i de afsnit, hvor de har haft betydning.

2.4 Interview

Efter det indledende etnografiske arbejde står det klart, at jeg gerne vil udføre et forskningsinterview for at kunne komme nærmere forståelsen af dette speciales interesseområde. Forskningsinterviewet giver mulighed for at forstå fænomenet med afsæt i de hjemmepassende mødres perspektiv. For at skabe det bedste grundlag for interviewet har jeg, som beskrevet tidligere, orienteret mig i medier og diverse litteratur for at opnå en forståelse af fænomenet og få afprøvet spørgsmål til feltet inden mit undersøgelsesdesign bestemmes. Ifølge Tanggaard og Brinkmann (2020a) er forarbejdet vigtigt for at kunne gennemføre et interviewstudie. Med udgangspunkt i Gardamer og hermeneutikken argumenterer de for, at verden kun kan forstås på baggrund af en forforståelse, og at de bedste interviews opstår når interviewerens har bred viden om det emne, der

skal interviewes omkring. Dette gør det muligt at stille de bedste og mest relevante spørgsmål og tilfører dermed undersøgelsen højere kvalitet.

2.4.1 Semistruktureret interview

Forskningsinterviews kan gå fra at være relativt ustrukturerede med få planlagte spørgsmål og til at være stramt struktureret med mange styrende spørgsmål fra interviewer (Tanggaard & Brinkmann, 2020a). Det semistrukturerede interview er, som navnet også antyder, komprimeret mellem det løst strukturerede interview og det helt stramt strukturerede interview. Det er dette interview, der oftest anvendes i moderne interviewforskning og også den interviewform, som jeg har valgt at gøre brug af. Det semistrukturerede livsverdensinterview giver mulighed for at stille uddybende spørgsmål i løbet af interviewet og dermed opnå en mere detaljeret forståelse af informanternes oplevelse. Som Tanggaard og Brinkmann (2020a) fremlægger, så kan den konkrete interaktion med informanten netop kræve, at man følger den fortælling som interviewpersonen er mest optaget af at fortælle. Ofte vil man, ved at følge informantens fortælling og afvige fra de forudbestemte spørgsmål, stadig komme omkring de temaer, som man havde forberedt at komme ind på.

Målet med det semistrukturerede interview er at indhente beskrivelser af informantens livsverden med henblik på at meningsfortolke de beskrevne fænomener (Kvale & Brinkmann, 2015). Det giver mulighed for at kunne forstå temaer fra informantens levede hverdagsverden ud fra informanternes egne perspektiver (Kvale & Brinkmann, 2015).

2.4.2 Udvælgelse af informanter

I forbindelse med valget om at udføre interviews opstod der nogle overvejelser relateret til antallet af informanter og hvordan jeg ville få adgang til disse informanter. Først og fremmest var mit ønske at have mulighed for at kunne gå i dybden med enkelte cases. Få interviews giver if. Tanggaard og Brinkmann (2020a) bedre mulighed for, at analyseprocessen bliver mere grundig, dybdegående og nuanceret og mindsker faren for eventuelt at drukne i mængden af empiri. Derfor valgte jeg at udføre to dybdegående interviews. For at få adgang til mine informanter, kontaktede jeg én af de mødre, der offentligt deler ud af sit liv som hjemmepasser. Hun har, både via sin blog kriblekongen.dk samt sin instagram profil af samme navn, delt ud af sin hverdag med

hjemmepasning. På instagram har hun knap 80.000 følgere, og er dermed også vant til, at mange mennesker forholder sig til hendes hverdag og hendes tanker om det at hjemmepasse. Foruden at stifte bekendtskab med Kriblekongen i forbindelse med det indledende internetetnografiske arbejde, har jeg af personlig interesse fulgt med på hendes instagram profil de seneste par år. Dermed har jeg på forhånd et vist kendskab til hendes liv og til hvilke områder, hun særligt er optaget af.

Jeg kontaktede Kristina, som er personen bag Kriblekongen, via hendes instagram, og forhørte mig om, hvorvidt hun havde lyst til at deltage i et interview. Det ville hun gerne, og ydermere var hun mig behjælpelig med at skabe forbindelse til en af hendes veninder, som også hjemmepasser, og som også havde lyst til at deltage i et interview. Da jeg fik kontaktoplysningerne på veninden via instagram blev jeg opmærksom på, at hun også en offentlig instagraprofil, hvor hun deler ud af hendes liv og tanker om hjemmepasning. Hun har omkring 1700 følgere, så ikke så stort en følgerskare som Kriblekongen, men alligevel er hun vant til at sætte ord på sine tanker om adskillige emner med hjemmepasning som omdrejningspunkt. Hendes instagram profil rummer mange spændende overvejelser, som jeg bliver nysgerrig på at spørge hende yderligere ind til i interviewet.

Det, at jeg på forhånd har et kendskab til hvad de to interviewpersoner deler offentligt, medfører nogle overvejelser for min rolle i interviewet. Kendskabet kan have en betydning for min mulighed for at gå til interviewet og fænomenet med en åben og eksplorativ tilgang, hvor mine for forståelser ikke kommer til at være styrende. Jeg er derfor bevidst om dette og vil under interviewet have særligt fokus på om informanterne bringer nye emner eller forståelser på banen, som jeg bør dykke nærmere ned i. Derimod kan det også give mig den fordel, at jeg kan spørge mere uddybende ind til de emner, som jeg på forhånd har fundet interessante og dermed hurtigere kan komme dybere i nogle af de emner, som de har ytret sig om tidligere, og dermed, med afsæt i en hermeneutisk tænkning, opnå en dybere forståelse af mening.

2.4.3 Beskrivelse af informanter

De to informanter, Camilla og Kristina, præsenteres med henblik på at give en bedre forståelse af dem. Eftersom begge informanter offentligt deler ud af deres liv på instagram, og at min viden derfra spiller en rolle for specialet, har jeg indgået en aftale med

informanterne om ikke at være anonyme. Der vil fremgå yderligere overvejelser omkring dette i afsnittet om etiske overvejelser (afsnit 2.5).

Camilla (instagram: hjemmemor_) er 36 år, uddannet folkeskolelærer og har to børn på 5 og 8 år. Camilla hjemmepasser og hjemmeskoler sine børn, hvilket hun startede på efter barslen med hendes andet barn. I 2020 opretter hun sin instagram profil, fordi hun mangler et sted, hvor hun kan dele ud af sine oplevelser, tanker og refleksioner om hjemmelivet og børn generelt. Hun har i dag omkring 1700 følgere og har delt omkring 450 opslag.

Kristina (instagram: kriblekongen) er 31 år, uddannet pædagog og har tre drenge på hhv. 1, 6 og 7 år. Ligesom Camilla hjemmepasser og hjemmeskoler Kristina, og har gjort det siden 2018. Kristina er selvstændig influencer og har sin primære indtægtskilde fra sin instagram profil, hvor hun har knap 80.000 følgere på instagram og knap 1000 opslag. Profilen har hun haft i 5 år, og dertil har hun en hjemmeside med flere blogindlæg primært omhandlende hjemmepasning og leg. Hendes blog (kriblekongen.dk) var mest aktiv i 2019, hvorefter den ikke har været i brug siden 2022. Min opfattelse er, at instagram profilen har overtaget dennes funktion og formål.

Fælles for Kristina og Camilla er også, at de begge har prøvet at sende deres førstefødte børn i institution/ dagpleje inden de tog beslutningen om at hjemmepasse.

2.4.4 Interviewguide

Der udføres to interviews i forbindelse med dette speciale, og disse udføres med afsæt i en interviewguide (bilag 1). Der er enkelte spørgsmål i interviewguiden, der er skrevet specifikt til hver informant, og derfor varierer interviewguiden en smule ved hvert interview. Dette skyldes, at jeg i forvejen har en viden om informanterne, idet jeg har kigget ind i begges Instagram profiler samt Kriblekongens blog, og derigennem tilegnet mig viden om, hvad de hver især er optagede af at blogge om. Denne viden har jeg ønsket at gøre brug af til udarbejdelsen af interviewguiden for forhåbentlig at skabe en bedre og mere dybdegående forståelse af de tematikker, der også debatteres på deres sociale platforme. Det har været vigtigt for mig, at informanterne fra start blev oplyst om, at jeg har fulgt med på deres Instagram profiler, og dermed har en viden om dem inden vi mødes til interview. Dette har jeg gjort mig nogle etiske overvejelser omkring, som uddybes i afsnit 2.5. Netop med afsæt i denne viden, er opstået nogle spørgsmål,

som jeg har et ønske om at kunne stille dem. Derfor blev der, allerede i kontaktfasen, informeret om, at jeg var bekendt med deres indhold på de sociale medier.

Udover det, jeg har læst om de to informanter, har den viden jeg har fået omkring feltet gennem søgeprocessen været styrende for udarbejdelsen af de to interviewguides. Dette har guidet mig i at finde frem til relevante tematikker, som jeg finder interessant at undersøge nærmere. Tilgangen til at opnå forståelse af hjemmepasning som fænomen er i dette tilfælde bred og eksplorativ, og for at skabe overblik over hvilken viden jeg søger at få frem om fænomenet, har jeg opstillet syv kategorier, som interviewguiden er opbygget med udgangspunkt i. Indenfor hver kategori er der et forskningsspørgsmål samt dertilhørende interviewspørgsmål. Nedenfor ses de syv kategorier med de dertilhørende forskningsspørgsmål i *kursiv*, samt en beskrivelse af indholdet af interviewspørgsmålene.

1. Introduktion (*Hvad var/er den primære årsag til valget om at hjemmepasse?*)

Spørgsmålene her har til formål at afdække et historisk perspektiv. Herunder hvor længe informanten har hjemmepasset, om hjemmepasning altid har været en overvejelse samt spørgsmål til hvad den primære årsag til valget om at hjemmepasse er og var.

2. Hjemmepasning i praksis (*Hvordan ser fænomenet ud i praksis?*)

Konkrete spørgsmål til hvordan hverdagen med hjemmepasning ser ud, herunder hvilke ønsker der eventuelt kunne være til hvad hverdagen kunne indeholde mere af.

3. Et godt børneliv (*Hvilke forståelser, idealer og erfaringer er der om et godt børneliv?*)

Denne kategori har til formål at undersøge hvad informanterne forbinder med et godt børneliv for deres børn. Herunder særligt hvad der forbindes med kvalitet i hverdagen. Der vil i denne kategori ydermere spørges ind til, om informanterne ser en forbindelse mellem deres forståelse af et godt børneliv og deres egen barndom.

4. Betingelser for et godt børneliv (*Hvilke betingelser skal der til for at kunne etablere et godt børneliv?*)

Herunder spørgsmål som har til formål at afdække hvilke rammer informanterne ser som vigtige i deres børns hverdag. Informanterne bliver bedt om at forholde sig til deres møde med institutioner og sammenligne med det at hjemmepasse.

5. Socialisering (*Hvilke forståelser og overvejelser knytter sig til socialiseringsbegrebet?*)

Socialisering er et stort debattemne når man læser om hjemmepasning og jeg er interesseret i at komme nærmere deres overvejelser omkring det. Der vil blive stillet spørgsmål til om der indimellem opstår bekymringer hos dem om en manglende eller anderledes socialisering i kraft af, at børnene ikke er en del af institutionslivet.

6. Adskillelseskultur (*Hvornår er hjemmepasning ikke længere lige så relevant?*)

Flere hjemmepassere adresserer problematikken om en adskillelseskultur og forsøger at modarbejde denne ved at hjemmepasse, og dermed have mere tid med sine børn. Spørgsmålene i denne kategori beder informanterne om at forholde sig til eventuelle udfordringer ved, at den naturlige adskillellesproces mellem barn og forældre gøres mindre tydelig. Derudover forsøger spørgsmålene i kategorien at få svar hvornår grænsen for hjemmepasning er nået, hvis altså denne grænse findes. Jeg er nysgerrig på informanternes forståelse af om og i så fald hvornår det kræver noget andet end hvad hjemmerammen kan tilbyde for at sikre et godt børneliv?

7. Afrunding

Den sidste kategori indeholder afsluttende spørgsmål som har til formål at sikre sig, at informanten ikke brænder inde med noget hun ikke føler at have fået sagt. Ydermere skal spørgsmålene følge op på om interviewet har været en behagelig oplevelse for informanten.

Da interviewet er semistruktureret er interviewguiden vejledende og et værktøj som bidrager med struktur og sikrer, at jeg når omkring det tiltænkte. Jeg er opmærksom på, at forforståelse og teoretiske perspektiver kan komme til at dreje interviewene i en bestemt retning, og derfor bestræber jeg mig på at forholde mig åbent til andre perspektiver og forståelser, hvis sådanne bringes på banen. Som beskrevet i afsnit 2.1 har jeg i den forbindelse fokus på at sætte forforståelser i parentes, for at opnå en mere præcis beskrivelse af fænomenet som det opleves.

2.4.5 Transkriptionsregler

De to lydoptagede interviews er efterfølgende blevet transskriberet med udgangspunkt i en række retningslinjer. Transskriptionerne er blevet udført med fokus på mening, hvorfor detaljer som tonefald, betoning af ord, gestik og fyldord er udeladt. Dette gør, at pointen og den sammenhængende mening bag udsagnet tydeliggøres, hvilket er

intentionen. I transskriptionen vil intervieweren (undertegnede) betegnes med "I", mens interviewpersonen betegnes med "IP". Hver linje i dokumentet er nummereret, og det vil dermed være disse linjenumre, der henvises til, når der refereres til interviewene. Udover ovenstående er følgende regler blevet fulgt:

- ☐ Anerkendende bemærkninger medtages, eksempelvis ja/ nej/ mmh/okay
- ☐ [] bruges ved overlap i tale/afbrydninger
- ☐ (griner) = mundtlige udtryk
- ☐ Udbrud skrives med STORT
- ☐ (...) = markerer en lang pause
- ☐ ... = markerer en kort pause/ophold i sætningen f.eks. ved "øøh" etc.

Med udgangspunkt i disse regler har jeg forsøgt at gøre transskriptionerne så virkelighedsnære som muligt og samtidig så tydelige som muligt i forhold til udsagnenes mening.

2.5 Etiske overvejelser

I forbindelse med udarbejdelsen af metode har der været en række etiske overvejelser. Overvejelserne er gjort med afsæt i de fire fokuspunkter, som Kvale og Brinkmann (2015) beskriver som gældende for etik indenfor kvalitativ forskning.

Første punkt omhandler informeret samtykke, som sikrer, at informanten deltager frivilligt, og har muligheden for at trække sig fra projektet når de vil (Kvale & Brinkmann, 2015). Derfor er der udformet en samtykkeerklæring med udgangspunkt i Aalborg Universitets officielle skabelon og i henhold til gældende GDPR-lov (se bilag 2). Dette sikrer fuld fortrolighed og tilladelse til at bruge informanternes udsagn i specialet. I samtykkeerklæringen er der kort beskrevet specialets formål samt informanternes rettigheder til at kunne trække deres samtykke tilbage. Denne erklæring er læst og underskrevet af begge informanter inden hvert interview.

Andet punkt, der beskrives, omhandler fortrolighed, hvor spørgsmålet om anonymitet indgår (Brinkmann, 2020). Her er det væsentligt at overveje, hvorvidt det er muligt at opretholde deltagernes anonymitet. Da begge informanter i dette speciale deler ud offentligt af deres tanker og hverdag på instagram, vil de, ved at indgå i dette speciale, potentielt kunne blive genkendt af andre. Derfor har deltagerne erklæret sig indforstået

med, at der udsendes identificerbar information. Dette kan give den fordel, at informanterne får mulighed for at kunne modsige mine fortolkninger af deres udsagn, og dermed bibeholde den stemme i debatten, som også i første omgang var tiltænkt dem (Kvale og Brinkmann, 2015). At udsagnene ikke anonymiseres, kan også være med til at give en større sensitivitet og forsigtighed i forhold de fortolkninger jeg laver på baggrund af empirien. En sensitivitet man altid burde have i kvalitativ forskning, men som forstærkes, når der ikke er en anonymitet at ”gemme sig” bagved.

Tredje punkt omhandler potentielle konsekvenser for informanterne. Her bør man overveje om fordelene ved den viden, der opnås af undersøgelse, er større end de potentielle negative konsekvenser (Kvale & Brinkmann, 2015). En interviewsituation kan medføre en åbenhed og intimitet og kan medvirke, at deltagerne deler information, som de måske senere vil fortryde, at de har givet. Det er derfor væsentligt at hjælpe informanterne til, at de ikke kommer til at videregive den slags information (Kvale & Brinkmann, 2015). For også at sikre mig dette, har jeg valgt ikke at vedlægge transkriptionerne af de to interviews til dette speciale. Det er dermed kun de dele af interviewet, som jeg finder relevant for specialet, der får en plads. Dette giver mig mulighed for at frasortere evt. særligt sårbare dele af interviewet, som jeg ikke, af etiske årsager, kan stå inde for at dele. Dette medfører dog, at empirien ikke fremstår fuldt gennemsigtig for læseren. Derfor bestræber jeg mig i analysen på at være så empirinær som muligt med mange citater og eksempler, der viser, hvor min pointe eller tolkning er opstået fra.

Det fjerde punkt advokerer for overvejelser omkring forskerens rolle. Forskeren spiller en væsentlig rolle ift. kvaliteten af den videnskabelige viden og de etiske beslutninger, der træffes (Kvale & Brinkmann, 2015). Man bruger som forsker sin personlige erfaring og sensitivitet til at gøre iagttagelser, stille spørgsmål og lytte efter svar (Brinkmann, 2020). Som også nævnt tidligere er jeg opmærksom på hvilke forforståelser og værdimæssige holdninger jeg selv har med mig, og hvordan disse påvirker min empiri. Det kvalitative interview foregår netop i interaktionen mellem mennesker, hvor forskeren påvirkes af informanten og omvendt (Kvale & Brinkmann, 2015). Det har derfor været vigtigt for mig at være gennemsigtig med, hvilken viden jeg har om informanterne, qua deres offentlige instagram profiler, forud for interviewene.

Udover de ovenstående fire punkter, har der været overvejelser i forbindelse med det indledende internetetnografiske arbejde. Når sociale medier bruges som den første adgang til felten samt som det indledende forskningsarbejde er der flere etiske overvejelser, der er væsentlige at gøre sig (Larsen, 2018a). Første overvejelsen opstod, da jeg begyndte at dykke ned i de to informanternes Instagram-profiler og de dertilhørende opslag. Her virkede det forkert ikke at indhente informeret samtykke til at bruge deres profiler i forskningsøjemed. For selvom jeg er bevidst om, at blogindlæg og Instagram-billeder i disse tilfælde er offentligt tilgængeligt data, så er det ikke sikkert at brugerne opfatter dem sådan (Larsen, 2018a). Derfor gjorde jeg allerede informanterne opmærksomme på, at jeg havde kendskab til deres profiler i den indledende kontakt til dem. Dernæst har der været overvejelser om, hvordan jeg i specialet gør brug af denne viden, som er indhentet fra internettet. Jeg ønsker ikke at fejlfortolke eller overfortolke på den information, som jeg har tilgået via de sociale medier, og derfor er denne primært brugt til at udforme interviewguiden samt som baggrundsviden til at kunne spørge yderligere ind i interviewsituationen. Der vil derfor ikke være specifikke eksempler på instagram-opslag eller blog-indlæg i specialet, og det vil derfor ikke fremgå, hvem der har ytret sig om det givne emne. Slutteligt har jeg været opmærksom på hvordan den indsamlede data er opbevaret. Herunder indsamlede screenshots, feltnoter og arkiveringer af indhold på hjemmesider, sådan at andre ikke vil kunne få adgang til dette. (Larsen, 2018a). Efter specialets aflevering vil dette materiale blive slettet.

3. Empiripræsentation

Følgende præsentation af empirimaterialet vil danne baggrunden for analysen. Empirien består af to interviews, som hver især har haft en varighed på omkring 1 time. Begge interviews er efterfølgende blevet transskriberet og udgør et omfang på hhv. 688 og 884 linjer.

Første interview er af Camilla. Det foregår hjemme hos Camilla på en helt almindelig hverdag. Jeg ankommer om formiddagen, hvor jeg møder Camilla, hendes søn Saxo og hendes datter Mynthe. Børnene har fået lov til at se tv, mens jeg interviewer mor ved spisebordet tæt derved. Det bliver hurtigt tydeligt, at børnene er i centrum i familien, da hjemmet har masser af legetøj, skoleting, krea-ting og lignende stående fremme. Der er plads til børnene, og deres ting er ikke gemt i kasser eller bag skabslåger. At hun har inviteret mig hjem i sine hjemmerammer, er betydningsfuldt for min forståelse af hende som mor og giver et øjebliksbillede af deres hjemmeliv. Interviewet går i gang, men bliver afbrudt ad flere omgange, da børnene søger mors opmærksomhed eller hjælp eller fordi familiens nye hundehvalp giver anledning til et par afbrydelser. Det har selvfølgelig en påvirkning på Camillas fokus i interviewet, men vi forsøger at vende tilbage, hvor vi slap efter hver afbrydelse, hvilket jeg synes lykkes nogenlunde.

Andet interview er med Kristina. Interviewet foregår online en hverdagsaften, da Kristina helst vil kunne sidde i ro, mens hendes mand har børnene. Interviewet afbrydes en enkelt gang, da Kristina skal sige godnat til børnene, men derudover er der fuld fokus. Internetforbindelsen er hele vejen igennem fin, og der er ingen tidsforskydninger i hverken lyd eller billede.

En generel observation for de to interviews, er at informanterne kan have svært ved at holde fokus efter noget tid inde i interviewet. De beskriver begge en følelse af at "tabe tråden", og at det er svært for dem at holde sig til spørgsmålet. De oplever hurtigt, at deres svar bevæger sig ud af et sidespor i forhold til det spørgsmål, der blev stillet. Dette giver mig en bekræftelse af min egen oplevelse af, at emnet er komplekst og har mange facetter, der er væsentlige at tage højde for, hvilket kan besværliggøre at fastholde overblikket.

4. Tematisk analyse

Til at analysere den indsamlede, og ovenstående præsenterede empiri har jeg valgt at tage udgangspunkt i tematisk analyse jf. Braun & Clarke (2006). Det er en analytisk tilgang, som anvendes bredt i psykologisk forskning og som bruges til at identificere, analysere og rapportere mønstre i data. Braun & Clarke beskriver seks faser i udførelsen af tematisk analyse, som ikke nødvendigvis skal følges slavisk i en bestemt rækkefølge, men hvor det er muligt at bevæge sig mellem faserne og dermed gå frem og tilbage, hvis behovet for det opstår (Braun & Clarke, 2006). Disse seks faser præsenteres i det nedenstående med udgangspunkt i hvordan jeg har arbejdet indenfor hver fase.

I den *første fase* er formålet at sætte sig godt ind i dataene. Dette starter for mig med at transskribere de to interviews, hvorved jeg får genopfrisket hukommelsen af de to interviews indhold, samtidig med, at jeg bliver opmærksom på nye aspekter. Allerede i denne fase påbegynder mine overvejelser om mulige mønstre i de to datasæt. Jeg noterer enkelte ting undervejs samt markere ideer til kodning.

I *anden fase* er hovedformålet at generere de indledende koder. Koder består i små separate ord eller korte sætninger og adskiller sig på den måde fra temaer, idet temaer oftest er bredere. Koderne er knyttet til bestemte linjer i transskriptionen, som jeg finder relevant og interessant. Jeg benytter en "datadreven" kodning, hvilket betyder at koderne opstår på baggrund af dataene og ikke på baggrund af en systematisk søgning ud fra specifikke spørgsmål eller teorier. Dette er valgt med afsæt i de metodiske overvejelser om, at projektet opbygges ud fra en relativt induktiv proces, hvor empirien er styrende for valg af teori. Relativt induktiv, da mine forforståelser omkring emnet og informanterne spiller en rolle for hvordan empirien forstås (yderligere beskrevet i afsnit 2.1). Eksempler på de indledende koder er: frihed, fleksibilitet, hamsterhjul, tid, socialisering, normkritik, medier, tryghed, adskillelse etc. Der er i alt over 50 indledende koder.

I *tredje fase* bliver koderne sorteret og ud fra dette dannes foreløbige temaer. Koderne bliver dermed samlet og danner nu baggrund for bredere temaer. Enkelte koder hører ikke hjemme i et specifikt tema, og derfor laver jeg et tema, som jeg kalder diverse.

Eksempler på disse foreløbige temaer er: intuitive fornemmelser, separation, selvstændighed, emotionelt behov, socialt behov, tryghed, økonomi, tid, frihed, indflydelse, norm etc.

Den *fjerde fase* handler om at forfine de foreløbige temaer, og vurdere hvorvidt de er tro mod den oprindelige data. Derfor læses al data, som er kodet op på de enkelte temaer igennem igen og jeg sikrer mig, at der ikke er noget, der stikker ud. Herefter vurderes det, hvorvidt det er nødvendigt at fravælge, adskille eller sammensætte temaer. Datasættet genlæses endnu engang og jeg forholder mig til de nuværende temaer og deres relevans. Der bliver skabt seks kategorier, hvor de nuværende temaer kan høre under. Disse kategorier er: Intuitive fornemmelser, behov, frihed, norm, indflydelse/ kontrol og leg/ læring. Enkelte temaer fravælges og lægges i diverse kategorien, da de vurderes mindre væsentlige for dette speciales problemfelt. Herunder kan eksempelvis nævnes temaet økonomi, som begge informanter berører.

Femte fase indebærer endnu en finpudsning af temaerne med det formål at kunne definere og navngive de endelige temaer, som skal bruges i analysen. Denne proces har ført frem til følgende temaer: Intuitive fornemmelser, behov og frihed, hvorunder udvalgte undertemaer/ koder vil blive uddybet. Dette vurderes at være de mest essentielle og gennemgående temaer i empirien. Det må her bemærkes, at tre store temaer i de to interviews; normative idealer, forældreindflydelse og leg/ læring, er sorteret fra, men at de mest relevante aspekter fra disse temaer, i henhold til dette speciales interessefelt, er medtaget i de andre kategorier. Tematikkerne er ydermere fravalgt grundet pragmatiske årsager relateret til tid og plads begrænsninger, hvorfor der vil være baggrund for at belyse dem nærmere i anden forskningssammenhæng i relation til fænomenet.

I den *sjette fase* ligger udarbejdelsen af rapporten. Her udarbejdes den endelige analyse i samspil med de teoretiske perspektiver. Empiri og temaer holdes op mod problemformuleringen, og der dannes herudfra grundlag for fortolkning og diskussion. Dette vil være udformet i afsnit 6.

4.1 Kvalitet i tematisk analyse

For at sikre en god kvalitet i den tematiske analyse har jeg haft en række overvejelser forinden. Særligt har jeg været bevidst om, at lade empirien styre både kodningen og udvælgelsen af temaer. Dette er, som beskrevet tidligere, et alternativ til at lade teori eller interviewguidens opdeling styre. Empirien har været guidende for de temaer der er trådt frem, som særligt meningsfulde, ud fra ideen om, at der i informanternes hverdagsviden og livsverden allerede ligger en viden, som jeg gennem interviewet har nærmet mig. Først med udgangspunkt i denne viden, har det været muligt for mig at indhente relevante teorier, der kan være med til at nuancere, hvordan denne viden så kan forstås. Disse teorier vil blive præsenteret i projektets anden del (under afsnit 5).

Jeg bevidst om, at min viden om fænomenet, samt min forforståelse, jf. hermeneutikken, har gjort det udfordrende at forholde mig fuldstændig åben for empiriens nye forståelser og temaer. De teoretiske perspektiver er dermed udvalgt med afsæt i den psykologiske faglighed, samt det kendskab til psykologiske teorier, som jeg har med mig. Tolkningerne af informanternes udsagn vil ydermere være præget af min forståelse og grundlæggende viden om fænomenet samt med afsæt i mine oplevelser af informanternes beretninger. For dog alligevel at sikre mig at være så empirinær, som muligt, bestræber jeg mig på at have en tilstrækkelig mængde citater med i analysen. Dette medvirker til at skabe sammenhæng mellem data, analyse og fortolkning men giver også læseren mulighed for at kunne foretage sig sine egne alternative fortolkninger (Braun & Clarke, 2006).

Del 2

5. Teoretiske perspektiver

Nærværende afsnit præsenterer de teoretiske perspektiver, der kan være med til udfolde de centrale tendenser og forståelser, som empirien antyder. De valgte teorier er, som beskrevet tidligere, drevet af empirien og valgt på baggrund af det indledende analytiske arbejde, som blev beskrevet i afsnit 4. Det er hermed informanternes livsverden og de temaer, der er trådt frem af empirien, der har været guidende for udvælgelsen af teoretiske forståelser. Denne tilgang knytter sig til specialet metodiske afsæt, hvor der er valgt en induktiv tilgang til at undersøge fænomenet. Selvom tilgangen er induktiv, er der en bevidsthed om, at mine forforståelser og viden om emnet forud for interviewene spiller en rolle for interviewene såvel som for fortolkningen af dem, og dermed også har betydning for valget af følgende teoretiske perspektiver. De metodiske overvejelser omkring dette er tidligere beskrevet i afsnit 2.3.

5.1 Intuition og mavefornemmelse

Allerede i det indledende internetnografiske arbejde bliver det tydeligt, at mødres fornemmelse omkring hvad der er rigtigt og forkert spiller en stor rolle for valget om at hjemmepasse. Ofte beskrives det som en mavefornemmelse eller som en følelse af, at adskillelsen var forkert. De to interviews peger ligeledes i retning af, at mødrenes intuition fylder i valget om at hjemmepasse og i deres forståelse af, hvad der er det bedste for deres børn. Fortællinger om nærhed, tilstedeværelse, 1-1 kontakt og tætte relationer fylder i informanternes beskrivelser af hvad det gode børneliv rummer. De beskriver ydermere oplevelser af, at deres børn har udsendt signaler, der gav anledning til en følelse af, at den tidlige adskillelse ikke var naturlig. Med afsæt i tilknytningsteoretiske perspektiver, herunder særligt Bowlbys udlæg af tilknytningsteorien, kan ovenstående intuitive fornemmelser og overbevisninger forstås nærmere.

5.1.1 John Bowlby

Den engelske psykiater og psykoanalytiker, John Bowlby (1907-1990), udviklede, på baggrund af egne observationer og forskning, *tilknytningsteorien*. Tilknytningsteorien omhandler ”*menneskers tilbøjelighed til at skabe stærke følelsesmæssige bånd til ganske bestemte andre mennesker og forklare de mange former for emotionel ulykke og*

personlighedsforstyrrelse, [...] som ufrivillig separation og tab giver anledning til.” (Bowlby, 1996, p. 135). Hans forståelse af tilknytning udsprang blandt andet af hans arbejde og observationer på et børnehjem for utilpassede drenge, hvor han så hvordan mange af børnene var påvirkede af den tidlige separation fra deres mor. Han begyndte derfor at sætte spørgsmålstegn ved de hidtil dominerende forståelser af forholdet mellem mor og barn, som havde afsæt i både psykoanalytiske og behavioristiske teorier, der hævdede, at barnet udelukkende blev tæt knyttet til dets mor, grundet en tilfredsstillelse af dets behov og drifter (Bowlby, 1996; Jerlang, 2008). Han ønskede at undersøge, hvorvidt separation fra moderen i løbet af barnets første fem leveår, ville have betydning for barnet senere i livet. Dette gjorde han ved direkte at observere små børns adskillelse fra moderen og hvilke reaktionsmønstre dette affødte (Bowlby, 1996).

Udover at observere småbørn, så brugte Bowlby, i sit tidlige arbejde, etologi til at komme nærmere en forståelse af tilknytning. Studier af dyrs tilknytning til deres forældre var med til at forstærke Bowlbys antagelse om, at hidtidige forklaringer af tilknytning ikke var tilstrækkelige (Jerlang, 2008). Her kan blandt andet nævnes Harry Harlows forsøg med rhesus-aber, der understregede vigtigheden af følelsesmæssig nærhed og tryghed. I forsøget adskilte Harlow nyfødte abeunger fra deres mødre og introducerede dem for to kunstige attrapper, der skulle gå for at være abe-mødre. Den ene var lavet af metal og udstyret med en flaske mælk, hvorimod den anden var indpakket i blødt materiale, men uden mad. Overraskende viste forsøget, at aberne foretrak den bløde attrap, selvom den ikke kunne give aben mad. Abeungen søgte tilsyneladende trøst, tryghed og tilknytning hos den bløde attrap (Jerlang, 2008). Bowlby var af den overbevisning, at selvom disse fund ikke kunne overføres direkte til mennesker, så måtte der alligevel være nogle adfærdsmekanismer aberne og mennesket havde tilfælles, og dette blev derfor vigtigt for hans forståelse af tilknytning (Bowlby, 1996).

Bowlby præsenterede begreberne; *tilknytningsadfærd* og *programmeret forældreadfærd*, som han brugte til at forklare den adfærd, der udspiller sig hos både barn og forældre, når barnet udsættes for en eller anden form for stress, som eksempelvis ved en tidlig adskillelse fra de primære tilknytningspersoner (Bowlby, 1994). Disse begreber vil senere blive præsenteret og udfoldet i relation til det empiriske materiale i speciallets empiriske analyse og diskussion (afsnit 6). Han fremlagde ydermere begrebet, *sikker base*, der ifølge ham udgjorde det trygge rum, som de primære tilknytningspersoner, udgjorde for barnet. Barnet kan herfra bevæge sig ud i verden og efterfølgende

vende tilbage til for at opnå fysisk og emotionel støtte (Bowlby, 1994). Når barnet starter i institution, vil den sikre base bevæge sig væk fra dem. Dette vil aktivere tilknytningssystemet, og derfor bliver opgaven for personalet i institutionen at skabe en ny sikker base for barnet. Gennem levede erfaringer skal barnet udvikle tillid til, at institutionen kan udgøre en ny sikker base, mens barnet samtidig skal forholde sig til alt det nye, det nu skal være en del af. En sådan indkøring en institution kan tage noget tid, barnet vil være på hårdt arbejde og forældre kan opleve dette som svært (Tordrup, 2021). Først når barnet oplever at føle sig trygt og uden for fare, vil et andet betydningsfuldt adfærdssystem træde i kraft og afføde det Bowlby kalder for *udforskningsadfærd* (Bowlby, 1994). Denne adfærd bringer barnet væk fra tilknytningspersonen og driver barnet til at udforske sine omgivelser, og dermed også potentielt bevæge sig ud i fare. Dette skal på sigt gøre barnet parat til at møde omverdenen på egen hånd. Der sker en konstant vekselvirkning mellem disse systemer, som er væsentlig for tilknytningen (Rygaard & Rasmussen, 2022).

Selvom Bowlbys udlægning af tilknytningsteorien har nogle år på bagen, så er denne stadig i høj grad gældende for hvordan man anser tilknytning i dag (Rygaard & Rasmussen, 2022). Derfor inddrages dette teoretiske perspektiv i specialet som ét bud på at forstå dele af empirien, og hvad der kan være på spil i de oplevelser informanterne beretter om.

5.2 Frihed og opdragelse

Empirien peger ydermere i retning af en gennemgående forståelse hos informanterne, som læner sig op ad de teoretiske grundforståelser i humanistisk psykologi og Rousseaus filosofi. Særligt fortællingen om frihed går igen hos informanterne. Friheden til at strukturere hverdagen på en meningsfuld måde, frihed til at omdirigere og frihed til selv at bestemme. Der ses en generel overbevisning om, at børn har behov for frihed og medbestemmelse, og at deres personlige interesser og motivation bør danne vejen for hvad hverdagen skal indeholde. Der er en forståelse af, at børn selv giver udtryk for, når de er klar til at springe ud i nye ting, og at det er dermed ikke forældre eller andre voksnes opgave at forcere dette. Ydermere er der en forståelse af, at udvikling og læring opstår, når barnet er motiveret for det, og dermed ikke kan tvinges ned over dem. Med udgangspunkt i Rousseaus filosofi og Rodgers psykologiske perspektiver

vil disse grundforståelser blive udfoldet i et teoretisk perspektiv, som senere vil skabe grundlag for yderligere forståelse af empiriske materiale i afsnit 6.3.

5.2.1 Jean-Jacques Rousseau

Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) var en klassisk filosof fra oplysningstiden, hvis tanker ofte var kontroversielle for den tid han levede i. Han argumenterede for, at mennesket fødes frit, og at det har bedst i dets naturtilstand. Han er særligt kendt for de indledende ord i samfundspagten: ”*Mennesket er født frit, og overalt er det i lænker*” (Rousseau, 2007/1762, p. 16). Han anlagde stor kritik mod samfundet og civilisationen, som han mente var årsagen til, at mennesket, i hans optik, fik frarøvet sig frihed og mulighed for at leve frit i dets natur. Han advokerede, at samfundet burde organiseres på en måde, der kunne respektere menneskets frihed og naturlige rettigheder (Rousseau, 2007/1762). Mennesket måtte ikke lade sig rive med af de offentlige meninger eller autoritære personer, men derimod følge sit hjerte og sin sunde fornuft (Rousseau, 2011/1962). Med sin opdragelsesroman, *Emile – eller om opdragelsen*, bragte Rousseau nye perspektiver på pædagogikken, og hans tanker kom til at danne grundlaget for den moderne pædagogik (Rousseau, 2011/1962). I romanen får man indblik i Rousseaus tanker om den ideelle børneopdragelse med afsæt i fortællingen om den tænkte elev, Emile. Der fremstilles et utopisk ideal for opdragelse, hvorfor romanen ikke skal forstås som en guide til opdragelse, men nærmere en række filosofiske tanker omkring det. Rousseau argumenterede blandt andet for, at dannelse af eleven måtte finde sted på et mere humant plan med fokus på at udvikle selvstændighed og autonomi for individet (Dræsby, 2016). Perspektiver og forståelser fra romanen vil blive sat i relation til empirien og udfoldes nærmere, når temaet ”Frihed” analyseres og diskuteres (afsnit 6.3).

5.2.2 Carl Rogers

Carl Rogers (1902-1987) er en central personlighed indenfor humanistisk psykologi. Han udviklede den personcentrerede tilgang, som bygger på en forståelse af, at mennesket i dets natur vil udvikle sig mod sit fulde potentiale (Rogers, 1961). Rogers mener, at mennesket har en fri vilje og personlig handlefrihed, der er med til at skabe personligheden og gøre mennesket unikt (Rogers, 1961). Han trækker blandt andet på Rousseaus filosofiske tanker om frihed samt hans romantiske opfattelse af mennesket

som fundamentalt godt, men med risiko for at blive ødelagt af, hvad det udsættes for i opvæksten (Sommerbeck & Larsen, 2011). Dog bærer hans syn på frihed præg af en vis determinisme, hvor han argumenterer for, at individet aldrig kan blive absolut frit og autonomt, men altid vil være et præget af dets interaktion med omgivelserne. Han forstår dermed på den ene side mennesket som frit med et personligt ansvar for dets handlinger og valg i livet, mens han på den anden side ser mennesket som et produkt af dets gener og livsomstændigheder (Sommerbeck & Larsen, 2011). Det væsentlige er dog ifølge Rogers ikke om mennesker i realiteten er frie eller ej, men derimod at individet oplever at føle sig selvstændig, autonom og fri. Oplevelsen af at have tilstrækkelige valgmuligheder i livet bidrager netop jf. Rogers til bedre trivsel (Sommerbeck & Larsen, 2011).

Rogers anlægger ydermere et pædagogisk psykologisk perspektiv på læring og opdragelse. Med hans bog, *Freedom to Learn*, fokuserer Carl Rogers på vigtigheden af at skabe et miljø, der fremmer læring og personlig udvikling (Rogers, 1969). Han kritiserer den forståelse af læring, hvor læring knyttes til hukommelse, og mener i stedet, at læring bør knyttes til noget eksistentielt. *Freedom to learn* baserer sig på tre parametre; autenticitet, accept og selvstyring. Med autenticitet henviser han til, at mennesket skal have mulighed for at udforske dets egne tanker og værdier uden frygt for fordømmelse. Det skal kunne turde at være autentisk og ægte. Accept henviser til det miljø der skal være om individet som en forudsætning for læring. Dette skal være accepterende og støttende, og individet skal føle sig værdsat og respekteret for at kunne tage imod læring og erfaring. Selvstyring henviser til individets behov for autonomi og oplevelse af at have kontrol over deres egen læring og udvikling. Det er væsentligt for den enkeltes læring, at der er mulighed for at vælge egne mål og veje til at nå disse, da dette jf. Rogers vil medvirke til mere motiveret og større mulighed for at opnå dybdegående læring, hvis de tre parametre er opfyldt. Dermed handler *freedom to learn* om at skabe et miljø, hvor mennesket kan lære og erfare på egne vilkår, og som understøtter individets naturlige evne til udvikling (Rogers, 1996).

Mange af de grundtanker og værdier, der gør sig gældende i Rogers forståelse af frihed, udvikling og læring, går igen hos informanterne i det empiriske materiale. I deres beskrivelser af det gode børneliv ses flere paralleller til den humanistisk psykologiske tankegang, hvilket vil blive udfoldet nærmere i relation til empiriske eksempler i afsnit 6.3.

5.3 Delkonklusion

Ovenstående teoretiske perspektiver er præsenteret for at give indblik i de teoretiske grundforståelser, som empirien er analyseret og diskuteret med afsæt i (afsnit 6). Netop de ovenstående teoretiske perspektiver er udvalgt, da de kan være med til at udfolde empiriens mest essentielle tematikker samt de grundlæggende forståelser hos de to informanter. Under hvert tema, vil det uddybes hvordan teorierne bruges til at forstå det empiriske materiale i relation til specialets problemformulering. Udover de ovenstående teoretiske perspektiver vil der løbende inddrages andre relevante teorier eller perspektiver, som har til formål at bidrage til yderligere forståelse og diskussion af de empiriske fund. Herunder kan blandt andet nævnes Maria Ørskov Akselvolles perspektiver på forældreskabet i dag samt Abraham Maslows forståelse af det menneskelige behov for anerkendelse.

6. Udfoldelse af temaer

Forud for dette afsnit, er der lavet en dybdegående analyse af empirimaterialet med afsæt i tematisk analyse (se afsnit 4). Den tematiske analyse ledte til de temaer, der fremtrådte som mest essentielle, og som nu vil danne grundlag for nærværende empiriske analyse og diskussion. Disse temaer er: ”Intuitive fornemmelser” (afsnit 6.1), ”Behov” (afsnit 6.2), og ”Frihed” (afsnit 6.3). Disse temaer vil blive præsenteret, analyseret og diskuteret i det følgende med udgangspunkt i valget om at hjemmepasse samt de værdier og idealer, der i empirien sættes i relation til det gode børneliv i forbindelse med valget om at hjemmepasse.

6.1 Intuitive fornemmelser

I empirien går særligt informanternes beskrivelser af de intuitive fornemmelser, de som forældre forholder sig til, igen. De beskriver hvordan en mavefornemmelse fortæller dem, at noget er forkert og sætter ord på, hvordan en række følelser og fornemmelser fremprovokeres i bestemte situationer. Følelser og fornemmelser, der med tiden har ledt til, at de begge har valgt at hjemmepasse, fremfor at sende deres børn i institution. Følgende afsnit vil udfolde informanternes oplevelser med intuitive fornemmelser samt hvordan disse har haft en betydning, for valget om at hjemmepasse og for andre valg og overvejelser, de har gjort sig i forældreskabet.

6.1.1 Det svære valg om hjemmepasning

Begge informanter fortæller om, hvordan de på trods af en mavefornemmelse imod det, begge sendte deres førstefødte barn afsted i institution eller dagpleje. Et valg, der var præget af en instinktiv modstand og følelse af, at det ikke var det rigtige at gøre. Camilla beskriver hendes tanker omkring dette valg således:

”Jeg lænede mig ind i, den gang med vores den store, at det havde andre gjort, så kunne jeg også godt. Og jeg vidste godt, at forældrene oftest begyndte at græde når det var. Det var jo bare en normal ting...” (Camilla, l. 55-58).

På trods af fornemmelsen af, at hun burde gøre noget andet, valgte Camilla at aflevere. Hun beskriver, hvordan det normative blev guidende, for hendes beslutning. Hvordan den kollektive forståelse af, at en afleveringssituation skulle være svær og vække svære følelser, blev til hendes holdepunkt i situationen. Hun adresserer hvordan

samfundet har normaliseret den svære aflevering i institutionerne, og peger på, at forældres reaktioner omkring det også fylder en del. Kristina beskriver ligeledes hvordan normen påvirkede hendes overvejelser om hjemmepasning med det første barn. På trods af mange overvejelser om at hjemmepasse, faldt valget nemlig ikke på det i første omgang. Hun siger: *"Jeg kender ingen, der hjemmepasser og har bare en følelse af, at han ville have godt af det"* (Kristina, l. 38). Kristina beskriver, at hun har en følelse af, at Vegas har behov for noget andet, men idet hun ikke har kendskab til andre hjemmepassere, vælger de at følge normen: *"... det er nåede lige at vende og så var det sådan; nej, nu gør vi ligesom alle andre"* (Kristina, l. 64-65). Hun fortæller, hvor svært det var for hende at tage beslutningen udelukkende på baggrund af hendes egen fornemmelse. Hun havde behov for at spejle sig i andre forældre, der havde valgt at strukturere hverdagen med hjemmepasning.

Maria Ørskov Akselvoll peger i sin bog "Det grænseløse forældreskab" på, at det er en generel tendens i forældreskabet i dag, at man vender blikket mod andre forældre. Hun argumenterer for, at der er dannet en "usynlig målestok", som forældre vurderer sit forældreskab på i forhold til andre. Dette skyldes blandt andet de mange holdninger og udtalelser omkring hvordan forældreskabet bør være, som forældre eksempelvis møder i bøger, reklamer, debatter etc. Derudover peger hun på, at man som forælder i dag er udsat for en høj grad af eksponering for hvordan andre udformer deres forældreskab, blandt andet via sociale medier, hvilket har stor betydning for de forventninger og idealer, man pålægger sit eget forældreskab (Akselvoll, 2023). Hun beskriver, hvordan hun som forælder oplevede at have svært ved at lytte til sine egne fornemmelser for hvordan hendes forældreskab skulle være. Hun beskriver det således: *"Behovet for at passe ind eller blive godkendt af andre vandt over behovet for at følge min egen vej. Jeg kunne ikke undslippe det ideal, der blev formidlet overalt, og som mit eget forældreskab konstant blev forhandlet i forhold til."* (Akselvoll, p. 31). Men udgangspunkt i Akselvolls perspektiver, kan man forstå Camilla og Kristinas oplevelser med at have svært ved at gå mod normen, da de skulle træffe valget om hvorvidt de skulle hjemmepasse. Da hjemmepasning først indenfor de senere år er blevet et fænomen, som vi ser belyst i medier og på sociale platforme, har der ikke på daværende tidspunkt været meget eller mange, som de to informanter har kunnet lade sig inspirere af og finde opbakning hos. Kristina beskriver netop, hvordan det fik betydning for hendes beslutning, at hun kunne finde inspiration i og gøre brug af andres argumenter og begrundelser for hjemmepasning. Hun siger: *"Jeg har virkelig fulgt*

andres mavefølelser tror jeg. Nogen jeg på en eller anden måde har tænkt; dig kan jeg spejle mig i. Jeg kan se op til dig og det du siger og dine værdier kan jeg mærke” (Kristina, l. 116-119). Hun nævner Maj My, som en særlig inspirationskilde for hende. Maj My var en af de første, der stod frem offentligt med hendes beslutning om at hjemmepasse, og er stadig i dag en stor stemme for den måde at tilrettelægge hverdagen og livet på. Det var blandt andet hende Kristina spejlede sig i og hendes begrundelser hun lænede sig op ad for at kunne træffe beslutningen.

6.1.1.1 Behov for anerkendelse

Camilla og Kristina beskriver, hvor stort et pres det var, at de ved hjemmepasning, skulle stå alene med ansvaret om at opdrage deres børn samt sørge for at skabe et godt børneliv for dem. De havde brug for andre mennesker at støtte sig op af og finde anerkendelse for de normmodsigende valg hos. Kristina fortæller, at hun synes det var inspirerende når kvinder *”turde at stå frem”* med deres valg om at hjemmepasse. I takt med at flere begyndte at dele ud af livet med hjemmepasning, blev det nemmere at træffe beslutningen. Camilla peger ydermere på, at en af årsagerne til, at flere vælger hjemmepasning i dag, er grundet det stigende antal, der taler om det og mediernes belysning af det. Hun siger: *”... det er sådan en lille snebold, der begynder at rulle og der er flere der lige så stille får øjnene op for det her.”* Der er noget almenmenneskeligt idet, at vi som mennesker har brug for anerkendelse for de valg vi træffer. Maslows behovspyramide, der baserer sig på hans teori om menneskelig motivation, præsenterer eksempelvis anerkendelse, som et essentielt menneskeligt behov, der skal opfyldes før vi som mennesker kan føle os værdsatte og vigtige. Dette kan medføre, at vi som mennesker har behov for at udrette ting, der fører til anerkendelse fra andre (Ewen, 2010). Ud fra denne teori, kan man forstå hvorfor Camilla og Kristina søgte andre at læne sig op ad i deres beslutning om at hjemmepasse. Det kan være svært at tage et valg, der strider mod det normative, og som møder megen kritik forskellige steder fra. Selvom det var svært for både dem begge at træffe valget, skal det ikke nødvendigvis forstås, at informanterne ikke var modige nok. Retorikken, de bruger om at *”turde at stå frem”*, lægger op til en forståelse af mødrene som svage personer, der med tiden er blevet stærkere. Jeg tolker derimod informanternes vaklen i valget som et udtryk for, at de med tiden er blevet mere bevidste om deres værdier, og blevet anerkendt i måden at udfolde disse på. Dette kan dermed forstås som en naturlig vaklen og tvivl i forældreskabet, som er helt almindelig og et udtryk for, at man vil det bedste for sine børn

(Akselvoll, 2022). Akselvoll peger på, at mange forældre i dag tvivler på måde de griber forældreskabet an på. Hun mener, at man som forældre bør læne sig mere ind i sin tvivl til de alle de gode råd og de normative måder at gøre tingene på, og lytte til sig selv og sin intuition, før man lytter til andre (Akselvoll, 2022).

I dag beskriver både Kristina og Camilla en større ro i deres beslutning om at hjemmepasse. De oplever i højere grad en ro i at følge deres intuitive fornemmelser for hvad der er det bedste for deres børn, frem for at skulle læne sig op ad andre. Kristina fortæller, hvordan hun i starten måtte overbevise hendes mand om at hjemmepasning var en god ide. Her brugte hun andre hjemmepassere, som referenceramme til at komme med argumenter og inspiration. I dag har de begge fået en større ro i de beslutninger de træffer og følger deres egne fornemmelser. Hun siger:

”... i dag er vi enige om, hvad der er vigtigt og hvad der er... nu siger jeg bedst for vores børn, det ved jeg ikke, det er der ingen der ved, men vi har sådan en fornemmelse af hvad der egentlig er bedst for dem lige nu. Det har vi alligevel ikke, for vi tvivler jo også indimellem, men vi er rimelig enige i hvert fald.” (Kristina, l. 367-370).

Camilla fortæller ligeledes en ro i at følge intuitionen, og hvordan hun i dag oplever at have forståelsen af, at det normative ikke nødvendigvis udgør det, der er det rigtige for hende og hendes familie. Hun siger: *”... jeg kan godt se bagefter, at bare fordi nogle ting er normale, er det jo ikke nødvendigvis det rigtige”* (Camilla, l. 58-59).

6.1.2 Adskillelse

Hurtigt bliver det tydeligt, at adskillelsen mellem forældre og barn er svær i de to familier og vækker stærke følelser og reaktioner både hos forældre og barn. Informanterne fortæller begge, hvordan de oplevede, at børnene tydeliggjorde et behov for ikke at blive adskilt fra mor og far, ved at udføre forskellige fysiske handlinger eller signaler. Her nævnes blandt andet barnets intense blikke, klyngende adfærd samt gråd eller kalden. Alle sammen reaktioner, der gjorde indtryk på informanterne.

Når Kristina husker tilbage på den tid, hvor den ældste gik i dagpleje, husker hun, at han ret tit var ked af det, særligt ved aflevering, som gav anledning til gråd og tristhed. Kristina beskriver en svær afleveringssituation, hvor hendes søn blev ked af det, og hun som forældre oplevede et stort ubehag ved at skulle gå fra ham:

"Jeg kan tydeligt huske, at han ikke ville fra mig ved aflevering. Og han sådan (laver pylret grædelyd) og jeg var nødt til at sige "hej hej" og så køre fra et grædende barn. Det tror jeg ikke man lige glemmer når man har prøvet det nogle gange." (Kristina, l. 385-388)

En situation, som mange forældre formentlig vil kunne genkende, og som ligner nogle af de fortællinger jeg stødte på i det indledende internetetnografiske arbejde (afsnit 1.3.2). For at forstå disse reaktioner fra barnet, samt det ubehag, som Kristina beskriver at opleve, kan et tilknytningsteoretisk perspektiv bringes ind. Jf. tilknytningsteorien er disse reaktionsmønstre biologisk betingede og vil forekomme når barnets tilknytningssystem aktiveres i forbindelse med adskillelse. De medfødte biologiske processer er afgørende for at sikre spædbarnet overlevelse og trivsel (Bowlby, 1994). Barnet vil, når det udsættes for en eller anden form for stress, som eksempelvis i afleveringssituationen beskrevet ovenfor, sende signaler såsom at græde, kalde eller holde sig tæt på tilknytningspersonen. Denne form for adfærd kaldes *tilknytningsadfærd*, hvilken har til formål at aktivere omsorgspersonens trang til at beskytte barnet (Bowlby, 1994). Barnet søger tilknytningspersonens vurdering af, om der reelt er fare på færde eller om adfærdssystemet kan dæmpes (Rygaard & Rasmussen, 2022). Disse forståelser kan dermed være et bud på at forstå de reaktioner, der opstår i den ovenstående afleveringssituation.

Camilla fortæller ligeledes, hvordan sådanne signaler på ikke at ville skilles fra mor og far kom til udtryk hos begge hendes børn. Hun fortæller om hendes søns meget intense blik ved aflevering, der signalerede, at hun eller faren skulle blive hos ham: *"Og jeg kan huske de gange, hvor han har kigget meget intenst på os, når vi har afleveret ham og jeg har bare skyndt mig at gå. Altså det er jo virkelig også mavefornemmelsen, der fortæller os noget der." (Camilla, l. 65-67).* Hun beskriver hvordan, både hende selv og hendes mand havde det skidt ved afleveringen, og hvordan det føltes forkert at blive adskilt fra sønnen. Hun fortsætter sin beskrivelse, af det jeg fornemmer som en kaotisk afleveringssituation, som hurtigt skal overstås, inden stærke reaktioner får lov til at få sin plads. Hun fortæller hvordan pædagogen *"skynder sig at tage ham ud af mine arme"* inden der er *"nogen"*, der begynder at græde. Jeg tolker dette som et udtryk for, at situationen opleves svær for mange parter, herunder både hendes søn, hende selv og muligvis også dagplejemoren og de andre børn i institutionen. Camilla bliver i hvert fald efterladt med en følelse af, at det ikke er naturligt at skulle adskilles

på den måde. Det ubehag der opleves i en sådan situation, og som Kristina ligeledes fortæller om, som oplevelser hun ”ikke lige glemmer”, kan såvel som barnets adfærd, forstås med afsæt i en tilknytningsteoretisk forståelse. Når barnets tilknytningsadfærd aktiveres, argumenterer Bowlby netop for, at der aktiveres en, i nogen grad forud programmeret forældreadfærd, der giver forældrene en stærk trang til at handle i overensstemmelse med det behov barnet udtrykker (Bowlby 1994). Han beskriver, at forælderen til et spædbarn oftest vil opleve en stærk trang til at opføre sig på bestemte måder, som eksempelvis at vugge barnet, at berolige det, når det græder og at sørge for varme, beskyttelse og mad (Bowlby, 1994). Hvis barnets behov ikke imødekommes, igangsættes de fysiske modstridende signaler hos barnet, og der vækkes et ubehag hos forældrene, som måske hos nogle kan forstærke intuitionen om, at ville beholde barnet hos sig. Det vil virke naturstridende for forældrene at ignorere eller forlade barnet når dets tilknytningssystem aktiveres, hvilket dermed kan være en forklaring på forældrenes ubehag ved adskillelsen.

I dag kigger Camilla tilbage på afleveringssituationerne med hendes søn og kan tydeligt få øje på hvilket behov han forsøgte at signalere. Hun beskriver det som ”*skrækeligt*”, at de dengang ikke imødekom det, men afleverede alligevel. Da Camilla og hendes mand får barn nummer to, oplever de, at hun udtrykker sit behov for at ville være tæt på dem på en anderledes, og endnu stærkere måde, end den ældste havde formået at gøre det. Dette gav anledning til bekymringer omkring fremtidig institutionsstart og igangsatte for alvor overvejelserne om hjemmepasning. Hun beskriver hendes reaktioner således: ”... vores yngste tog meget fat i os som helt lille, hvis vi var hjemme hos nogen, og jeg fik virkelig ondt i maven over at skulle tænke på, at hun snart skulle afleveres til nogle andre” (Camilla, l. 34-36). Behovet kom til udtryk i det hun beskriver som en ”*stærk griberefleks*” og på nogen vis ”*omklamrende adfærd*”, der for Camilla tydeliggjorde det emotionelle behov, datteren søgte at få stillet. Barnets tilknytningsadfærd bliver her meget fysisk og tydelig for forældrene, som oplever, at dette vækker et endnu større ubehag hos dem. Disse tydelige signaler var med til at skubbe til familiens valg om at hjemmepasse.

6.1.2.1 Holdning til adskillelse

I foregående beskrives hvordan begge informanter oplever reaktioner fra børnene i afleveringssituationer, og hvordan dette er svært at ignorere som forælder. Dette er

fortolket i lyset af de biologisk betingede reaktionsmønstre, som Bowlby præsenterer i tilknytningsteorien (Bowlby, 1994). I det kommende vil der være fokus på forældrenes forståelser om adskillelsesprocesser, og deres blik på normen på dette område.

Begge informanter beskriver det som naturstridigt med en tidlig adskillelse, og derfor har de taget beslutningen om, at den ikke skal fremtvinges, men derimod komme når barnet selv udtrykker et behov det. Når Camilla bliver spurgt ind til hvad hendes tanker er om adskillelse bliver hun umiddelbart provokeret. I hendes optik er det helt forkert, at børn og forældre skal adskilles fra hinanden. Et spørgsmål omhandler hendes overvejelser omkring, at adskillelsesprocessen bliver mindre tydelig, idet der ikke er en fysisk adskillelse mellem forældre og barn. Med tydelig fysisk adskillelse refereres der til, den adskillelse, der finder sted, når barnets hverdag foregår uden for hjemmet i daginstitution eller når barnet ved sengetid fysisk adskilles fra forældrene, ved at sove på eget værelse. To eksempler på ting, der ikke praktiseres i familiens hverdag. Hertil svarer hun: *"Jamen jeg kan ikke se, hvorfor der skal være en tydelig adskillelse mellem forældre og børn, altså overhovedet. Jeg kan ikke se fornuften i det og jeg kan ikke se hvorfor vi rent biologisk skal trækkes væk fra hinanden."* (Camilla, l. 568-570). Camilla er uforstående for, hvorfor man overhovedet skal adskilles fra hinanden. Hun drager paralleller til voksenlivet, hvor hun selv stadig benytter sig meget af sine egne forældre. Hun beskriver dem som hendes trygge base, som hun altid kan vende tilbage til. Hun er ydermere af den overbevisning, at adskillelse og selvstændighed kommer helt naturligt og når barnet udvikler et behov for det. Hos Kristina ses ligeledes en forståelse af, at barnet selv kan give udtryk for sit behov for adskillelse, eller nærvær, og at det derfor er essentielt at lytte til børnenes behov og signaler. Her beskriver eksempelvis hvordan den ældste i en alder af knap to år siger: *"Mig blive hjemme, mor og baby."* (Kristina, l. 73-74). En sætning, der har printet sig ind hos Kristina. Han er på trods af et sparsomt sprog i stand til at italesætte et ønske om at være hjemme fremfor at komme i dagpleje, hvilket gør stort indtryk på Kristina. Hun fortæller, hvordan hun husker ham sige dette hver morgen, selvom hun i dag godt er bevidst om, at det ikke var hver eneste morgen. Hun husker hvordan denne sætning for alvor satte overvejelserne om hjemmepasning i gang. Både Camilla og Kristina er altså af den opfattelse, at barnet nok selv skal give udtryk, når det er klar. Dette falder i tråd med den humanistisk psykologiske forståelse om, at man må have en tiltro til de naturlige processer, der ligger forud for barnets udvikling og ikke fremtvinge noget. Barnet er selv

aktiv i denne proces, og skal nok selv sige til når det er klar til næste skridt. Denne forståelse blev præsenteret i tidligere teoretiske afsnit (afsnit 5.2), og udfoldes nærmere i relation til empirien under temaet ”Frihed”.

Opsummerende, så ser informanterne ikke adskillelse som en naturlig og nødvendig del af barndommen. De har ikke en forståelse af, at børn behøver tid uden deres forældre for at kunne udvikle sig.

6.1.3 Selvstændighed

I forlængelse af adskillelsen kommer ofte overvejelser om udviklingen af selvstændighed. En diskussion af hvordan barnet ”selvstændiggøres”, så det med tiden kan stå på egne ben. Begge informanter er kritiske overfor denne diskussion, og mener ikke det er en proces vi som voksne skal presse ned over børnene. Deres forståelse falder i tråd med ovenstående holdning til adskillelse og læner sig dermed ligeledes op ad en humanistisk psykologisk tankegang, med barnet som aktiv og ansvarlig for processen. Samtidig lægger de vægt på, at det helt naturligt kommer af sig selv, og at mennesket er skabt til at udvikle selvstændighed, når det er klar til det. Kristina forholder sig til selvstændighed således:

”Så den der selvstændighed og den der... jamen de skal jo for fanden også vide hvem de er før de kan være selvstændige i stedet for vi bare sådan kyler dem ud over en kløft og så skal de selv finde ud af det. Altså det skal nok komme, det tror jeg ikke man skal være så bange for.” (Kristina, l. 767-769).

Hun bliver tydeligvis provokeret af ideen om eller forståelsen af, at børn skal presses ud i svære situationer, som eksempelvis adskillelse hjemmefra, for at udvikle selvstændighed og løsrive sig fra forældrene. Hun mener, at børnene først må udvikle en forståelse af hvem de selv er, før de kan være selvstændige. Det er en naturlig proces, som man ifølge hende, som forældre bør have tillid til og være en del af på sidelinjen. Der er en forståelse af at, barnet intuitivt ved hvordan udviklingen skal forløbe, og at det selv giver udtryk for at være klar til at være mere selvstændig med alderen. Kristina nævner i forbindelse med dette begrebet ”tough-love”, som er noget hun selv distancerer sig fra. Hun siger: *”tough-love” lærer man også noget af, men man får også knubs af det.”* (Kristina, l. 753-754). Hun forbinder begrebet, med det at sætte børn i situationer, hvor forventningerne til hvad de kan klare, bliver alt for høje. Dette er i

hendes optik med til at give børnene ”knubs”, hvor hun henviser til nogle negative konsekvenser ved denne tilgang. Hun ser det ikke som nødvendigt at blive ”skubbet ud over kanten” for at kunne blive et selvstændigt individ, men mener, at børn, når de er trygge, nok skal udforske deres selvstændighed. Hun giver følgende eksempel på dette:

”Jeg kan jo se det ved min syvårige, der dengang sagde; jeg vil gerne sove på mit eget værelse. Det havde han lyst til, så den kommer helt naturligt, hvis man tør at vente og hvis man har mod til, eller mod til det... altså det var et skrækscenarie for min mand dengang; hvad hvis han er ti år inden han vil ud. Jamen så er han ti år, er det et problem? Han behøver jo ikke at ligge i ske med ham hele natten vel, men bare det, at han var derinde.”
(Kristina, l. 756-761)

Her ses igen et eksempel på, at dét at skabe en tydelig fysisk adskillelse, i Kristinas optik ikke hjælper på barnets selvstændiggørelse. Der er ingen alder eller tidshorisont, der sætter rammerne for, hvornår børnene eksempelvis skal ud af soveværelset eller hvornår de er klar til en hvilken som helst anden situation, men i stedet er det styret af, hvornår børnene selv siger til og giver udtryk for en anden lyst eller et andet behov. Hun fortsætter med at forklare sine overvejelser om selvstændighed således:

”Men jeg tænkte bare, at det jo kommer. Og det kommer jo også mere og mere. Det kan jeg jo mærke med, at de gerne vil ses med venner mere. Det er jo ikke til mig de siger; mor jeg vil meget gerne, at vi leger hele dagen. Det er de ligeglade med. Den kommer helt naturligt og nu er det vennerne, der fylder mere og mere og en dag er det så meget, at de hellere vil være sammen med venner hele dagen og ikke mig og når den dag kommer, så er det jo skolen tænker jeg.” (Kristina, l. 761-765)

Her gives et eksempel på, hvordan Kristina har oplevet, at selvstændighed, og det at stå mere på egne ben, kommer naturligt for børnene når de er klar. Hun peger på, at skole bliver løsningen, den dag drengenes sociale behov ikke længere kan stilles derhjemme, og at det ikke er mor de primært søger. Dermed er de så selvstændige, at de har lyst til og muligvis behov for at have en hverdag uden for hjemmet. De sociale behov vil blive udfoldet nærmere i afsnit 6.2.3.

Camilla er enig i, at selvstændighed er noget, der kommer helt naturligt, når barnet selv er klar til det. Hun fortæller, hvordan hendes to børn er med i alt i hverdagen, ser

alle processer og lærer hen ad vejen at tage ansvar for og del i hverdagens gøremål. Dette er, i hendes optik, medvirkende til at gøre dem selvstændige. Børnene vil med tiden selv vise interesse for at gøre ting på egen hånd, hvorfor det ikke er noget man som forældre skal tvinge sine børn ud i. Hun sammenligner den naturlige selvstændiggørelse, der finder sted, med det man ser hos dyr:

”... den kommer bare helt automatisk hos dyr, at nu gider moren ikke at blive ved med et eller andet med deres unger. Og jeg kan jo mærke det på mig selv; nej jeg gider faktisk ikke blive ved med at smøre din mad eller hente din riskiks. Altså så er det jo fordi, at vi er på vej et sted hen, hvor de rent faktisk skal gøre det selv og jeg ikke gider det mere. Og det er jo helt naturligt.” (Camilla, l. 586-590)

Hun beskriver det som en proces der går begge veje, og hvor både mor og barn med tiden vil opleve et behov for, at barnet selvstændigt skal klare nogle opgaver.

6.1.4 Afsluttende om intuitive fornemmelser

I ovenstående fremgår det, at intuitive fornemmelser har stor betydning for begge informanter i relation til deres valg og beslutninger forbundet med forældreskabet. Informanterne oplever, at det er svært at lytte til sin intuition og træffe et valg udelukkende på baggrund af den. Der opleves et behov for at kunne støtte sig op ad andre, hvilket blandt andet forstås med afsæt i de tendenser der ses i forældreskabet i dag, hvor forældre sammenligner sig med hinanden i vurderingen af hvad det gode forældreskab indebærer. Derudover forstås behovet for at læne sig op ad andre ud fra det almenmenneskelige behov for anerkendelse.

En stærk intuitiv følelse beskrives særligt ved adskillelsen mellem forældre og barn, hvor begge informanter oplever, at de gør noget forkert som forældre ved at aflevere deres barn og ikke lytte til barnets signaler. I en afleveringssituation fremprovokeres netop reaktioner hos både forældre og barn, som i det ovenstående er udfoldet med afsæt i en tilknytningsteoretisk forståelse, hvor de anses som et resultat af biologiske adfærdssystemer, som har til formål at sikre barnets overlevelse og trivsel. Når der ikke handles i overensstemmelse med den, som Bowlby beskriver den, forud programmerede forældreadfærd, vil det aktivere et ubehag hos forældrene, som muligvis kan være med til at forklare den oplevede intuitive fornemmelse om, at barnet ikke burde sendes afsted. De to informanter beskriver i dag en forståelse af, at adskillelse ikke er nødvendig for barnets udvikling. De ser det som en stor kvalitet i barnets liv,

at det har mulighed for at være tæt på forældrene størstedelen af tiden. I den sammenhæng ses adskillelse heller ikke som en led i udviklingen af barnets selvstændighed. Der ses en grundlæggende forståelse hos informanterne om, at selvstændighed kommer af sig selv, når barnet er klar til det, og at det derfor ikke er nødvendigt at skubbe børn ud i situationer, hvor de mærker stort ubehag. Derimod mener informanterne, at man som forælder bør lytte til sine børns signaler, mærke sin intuition for hvordan burde reagere derpå og handle derefter.

6.2 Behov

Følgende afsnit omhandler det tema, jeg har kaldt ”behov”. Afsnittet rummer en analyse af de behov, som de to mødre giver udtryk for, at de ser hos deres børn, og hvordan disse kan være forskellige børnene imellem. Der indgår både udfoldelse af emotionelle såvel som sociale behov. Der lægges vægt på informanternes forståelse af, hvordan børnenes behov imødekommes på bedste vis, og hvordan dette udfolder sig i hjemmelivets rammer.

6.2.1 Forskellige emotionelle behov

I afsnittet om adskillelse (afsnit 6.1.2), blev det tydeligt, at børnene ofte udviste emotionelle behov for at være tæt på mor og far, og at dette særligt kom til udtryk i afleveringssituationer eller ved adskillelse på anden vis. Dog beskriver begge informanter, at børnenes emotionelle behov er forskellige. Kristina er af den overbevisning, at alle børn har iboende behov, der knytter sig til deres personlighed. Dermed kalder børnenes forskellige personligheder på forskellige behov, hvilket hun ser det nemmere at imødekomme og tilpasse hverdagen efter, når hun har dem hjemme. Hun beskriver blandt andet forskellen således:

” ... den ældstes personlighed falder lidt uden for de to mindste, hvis man kan sige det. Og det er jo ikke til at vide om det er tilfældigt eller om der... altså jeg tror, at hans personlighed havde haft glæde af at være hjemme helt fra start af” (Kristina, l. 433-436).

Hun siger ydermere: *”... han havde virkelig brug for den her tryghed”* og *”... han går ikke bare hen til nogle fremmede og siger; hey skal vi lege eller skal vi spille fodbold. Det får han lillebror til at gøre”* (Kristina, l. 42-43; l. 438-444). Hun beskriver, at hendes ældste søn har et større behov for tryghed og er mere forsigtig end de andre to.

Kristina giver udtryk for, at hjemmelivets rammer skaber bedre forudsætninger for at kunne imødekomme hans behov, end de institutionelle rammer, hvor de voksnes tid og opmærksomhed skal fordeles ud over flere børn på samme tid. Camilla pointerer ligeledes, at hendes børn er forskellige og har forskellige behov, der kalder på forskellige ting. Her mener hun, som Kristina, også at hjemmelivets fleksibilitet skaber de bedste muligheder for at kunne tilgodese disse. Hun beskriver, at strukturen, der hjemme altid kan ændres efter børnenes behov, samt efter hvad hun selv har overskud til. Hun fortæller derudover, at hun ved at være tæt på børnene, har bedre mulighed for at imødekomme deres emotionelle behov:

”Det her med at når vi har brug for, at det hele skal være stille og roligt, så kan vi tage det stille og roligt. Jeg kan trøste når der er noget... og hvis der er nogle gnidninger mellem mig og børnene, ift. at ... sådan er det jo bare at være sammen med mennesker, så er jeg der til at samle det hele op igen.” (Camilla, l. 264-267)

Hun peger på vigtigheden ved, at hun er til stede til at kunne *”samle det hele op igen”* når der er opstået en konflikt eller noget har været svært for børnene. Camilla pointerer ydermere, at selvom børnenes behov indimellem er forskellige, så har de også bare forskellige måder at udtrykke de samme behov på. Det kræver en tæt relation til børnene at kunne forstå deres signaler, hvilket det kan være svært for personalet at opbygge i de institutionelle rammer (Tordrup, 2021). Igen kan der drages paralleller til en grundlæggende tilknytningsteoretisk forståelse, idet at lægge vægt på betydningen af de tætte relationer for barnet. Bowlby pointerer netop, at tætte tilknytningspersoner er nødvendige for barnet for at kunne blive mødt i sine behov (Bowlby, l. 1994). Det er muligt for det pædagogiske personale at skabe disse tætte relationer, men det kan tage tid af opbygge og kan kræve at barnet langsomt bliver bekendt med personalet og de nye rammer ved en længerevarende indkøring i institutionen (Tordrup, 2021).

Informanterne finder begge stor værdi i at være tæt på deres børn og kunne hjælpe med at stille de emotionelle behov, som børnene kalder på at få stillet. Kristina trækker i denne forståelse også på sin erfaring med at sende hendes ældste søn afsted i dagpleje. Hun følte ikke, at han ved dette blev imødekommet i sine emotionelle behov og hun udtrykker en bekymring for, at de har *”knækket”* ham, ved at sende ham afsted i dagpleje så tidligt. Her siger hun: *” Så jeg tror på en eller anden måde, at vi lidt har knækket Vegas i at sende ham afsted mod hans vilje”* (Kristina, l. 438-439). En

bekymring for om det, at man som forælder ikke imødekommer barnets emotionelle behov, kan have en negativ konsekvens for barnet. I dette ligger der en grundlæggende forståelse om, at det at udsætte sit barn for det ubehag, der er forbundet med at skulle væk hjemmefra, i nogle tilfælde kan være for voldsomt for barnet og kan medføre nogle konsekvenser. Derfor stræber informanterne, som jeg ser det, mod at tilrettelægge en hverdag, hvor børnene ikke sættes i situationer, der skaber stort ubehag hos dem. I den sammenhæng kan der henvises tilbage til det tidligere afsnit om selvstændighed, hvor dette perspektiv blev præsenteret med afsæt i andre eksempler (afsnit 6.1.3). Kristina lægger vægt på, at man som forælder bør lytte til sine børns individuelle behov og handle i overensstemmelse med disse.

Der ligger i ovenstående således en oplevelse, hos begge informanter, af at deres børn ikke har haft samme emotionelle behov. Der ses en forståelse af, at disse forskellige behov bør imødekommes og lyttes til, og at dette jf. informanterne gøres nemmere i hjemmelivets rammer, da der her er mulighed for at differentiere i højere grad end det er muligt i institutioner. Derudover ses der en forståelse af, at forældrene, grundet den tætte tilknytning til barnet, har bedre mulighed for at forstå og imødekomme barnets behov og hjælpe barnet til ro, hvis barnet bliver frustreret eller ked af det.

6.2.2 Behov for tryghed

Et emne, der særligt fremkommer i empirien, er tryghed. Begge informanter fortæller at tryghed anses som en væsentlig del af et godt børneliv, og at de oplever, at deres børn søger dette. Som nævnt i foregående afsnit, beskriver Kristina, at hendes ældste søn i høj grad udviste et emotionelt behov for tryghed. Dette behov oplevede Kristina nemmere at kunne dække hjemme, end da han gik i dagpleje. Derudover betoner hun vigtigheden af, at hjemmepasning giver muligheden for at være sammen med dem man er tryk ved i hverdagen: *"Jeg synes det gode børneliv... det er for mig frihed og tid til at lege og være sammen med dem man er tryk ved, og for os har det været hjemmepasning, der har kunnet give den barndom bedst muligt"* (Kristina, l. 338-340). Hun nævner, at det har stor betydning, at børnene har tid til at være sammen med nogen, de føler sig trykke ved. Dette har efter hendes overbevisning bedst kunnet lade sig gøre i hjemmelivet, hvor hun har haft indflydelse på, hvordan hverdagene skulle se ud for børnene og ydermere har kunnet bestemme hvem børnene skulle tilbringe tid sammen med. For Kristina er det netop de trykke og nære relationer, der giver børnene de bedste

betingelser for udvikling. Derudover nævnes frihed, som en væsentlig faktor for et godt børneliv og netop frihed fylder meget for Kristina. Dette tema vil blive udfoldet senere i afsnit 6.3. Camilla siger ligeledes, at de nære og små fællesskaber giver størst værdi for børnene:

”Og så har vi prøvet det her med nogle større fællesskaber [...] og det var lidt som om, at det fik de faktisk ikke så meget ud af, at vi har så mange. Der hvor jeg synes der er mest harmoni er når vi ikke er så mange sammen” (Camilla, l. 465-469).

Hun lægger vægt på, at der oftest er mest harmoni i de små fællesskaber, hvilket hun ser som en god ting. Ligesom Kristina ser hun en fordel i at kunne være med til at vælge hvem børnene skal være sammen med i løbet af dagen, og oftest bliver det relationer, hvor børnene leger godt, og har få konflikter. Hvis der opstår en konflikt, pointerer Camilla fordelene ved at være i nærheden til at kunne hjælpe børnene igennem denne, men hun ser helst at børnene indgår i sociale sammenhænge uden for mange konfliktfyldte relationer. Dette er muligvis et eksempel på en tendens, man ser i forældreskabet i dag. Akselvoll (2022) argumenterer for, at eksperter i dag idealiserer en opdragelse, som er fri for negative følelser og stemninger. Hun beskriver hvordan nutidens populære opdragelsesbøger lægger vægt på en opdragelse med færrest mulige konflikter og irettesættelser. Dette falder i tråd med Camillas stræben efter, at børnene indgår i ”harmoniske” fællesskaber eller relationer.

Tryghed er ydermere et tema, når Camilla tænker tilbage på sin barndom. Hun beskriver den tryghed, der for hende, var forbundet med at være hjemme, hvilket hun i dag tænker tilbage på med stor værdi:

”Jeg tror den kvalitet som jeg selv husker er, at jeg kan huske, at min mor altid var der. Det var ikke fordi jeg lavede en masse med hende på den måde, men det var det der med, at jeg altid vidste, at hun var der uanset hvor på den her gård jeg var, der ville hun være omkring huset.” (Camilla, l. 284-287).

Hun fortæller, at det gav kvalitet, at hendes mor altid var i nærheden. Ikke, at hun nødvendigvis skulle være hos hende, men blot det at vide, at hun var der. Hun husker tilbage på sig selv som et meget nervøst og genert barn, der hellere ville hellere være hjemme end at komme i legestue: *”Altså det kan jeg bare huske, det var bare sjovere at være derhjemme. Det var lidt mere trygt. Noget mere trygt faktisk.”* (Camilla, l. 300-

301). Camilla har dermed erfaringer fra hendes egen barndom, der henviser til en tryghed i hjemmet. Dermed kunne man forestille sig, at hun med hjemmepasning gerne vil give hendes børn den samme oplevelse af at være i trygge rammer til daglig.

Jeg læser ud fra empirien og ovenstående eksempler, at tryghed, for de to informanter, er en vigtig faktor i en god barndom og et godt børneliv. Hjemmets rammer og stabiliteten i den voksne omkring børnene, kan jf. informanterne være med til at skabe denne tryghed. Denne forståelse falder i tråd med Bowlbys forståelse af, at den tætte tilknytning og de nære relationer har stor betydning for barnets udvikling. Samtidig kan det informanterne beskriver forklares ud fra Bowlbys forståelse om en sikker base (Bowlby, 1994). Som jeg tolker det, ønsker informanterne at udgøre denne sikre base for barnet i hverdagen, hvorfra barnet kan opleve verden, for derefter at kunne vende retur for tryghed og omsorg på et hvilket som helst tidspunkt. De ønsker at være til stede og sikre at børnene oplever tryghed.

6.2.3 Sociale behov

I tråd med ovenstående afsnit om informanternes beskrivelser af deres børns forskellige emotionelle behov, opstår ligeledes et tema omkring børnenes forskellige sociale behov. Informanterne fortæller, at børnenes sociale behov differentierer søskende imellem, men også, at de sociale behov udvikles og ændres med alderen. Børnene udvikler sig socialt i deres eget tempo. Camilla beskriver de forskellige behov, hun oplever ved deres børn således: *"Vores dreng har egentlig meget behov for at være sammen med nogen, men kan også blive meget træt af det. Hvor vores datter, har ikke så meget behov"* (Camilla, l. 461-462). Kristina beskrives ligeledes forskelligheder imellem børnene hos dem. Her beskrives, at den gode barndom, kan relateres til at have nogle at lege med, men at det ikke nødvendigvis behøves, at være jævnaldrende i daginstitutioner. Kristina siger:

"Det behøver ikke at være venner nødvendigvis, det kan også være en fætter eller en kusine eller sin bror eller sådan noget, det er så forskelligt. Altså det er det jo også ved voksne. Nogle har brug for mange venner og nogle har én god ven eller veninde. Så hvorfor skulle børn ikke være på samme måde og have brug for mange eller få." (Kristina, l. 820-825).

Dermed pointerer hun, at socialisering kan ske på mange forskellige måder, med forskellige mennesker i forskellige aldre, herunder også familie. Derfor forstår hun ikke

den offentlige kritik om, at børn ikke socialiseres i samme grad ved hjemmepasning, da de ikke mødes med jævnaldrende og andre voksne dagligt. Hun ser det derimod som en fordel, at der er mulighed for at tilpasse og regulere hverdagen efter børnenes specifikke behov, da disse differentierer fra barn til barn, men også at kunne tage hensyn til forskelle dag for dag. De oplever en frihed til at skrue ned eller op for det sociale for ens børn, hvis behovet for det ene eller det andet opstår, som ikke vil være der, hvis barnet er i institution. Camilla har samme pointe og siger således:

”Og jeg tænker at forskellen er, at vi altid kan mingelere lidt med det. Det behøver ikke være så stringent, fordi vi ikke er afhængige hvad alle andre børn gør og har behov for, men vi er kun afhængige af hvad vi hver især har brug for.” (Camilla, l. 242-244).

Begge informanter oplever altså en kvalitet i at kunne ændre i dagsformen og variere i, hvor meget de vil være sociale, og hvor meget de ønsker at være hjemme med afsæt i børnenes behov. De pointerer begge, at der er forskellige måder, man kan blive socialiseret på, og at mødet med andre mennesker sker i mange sammenhænge, såsom ved indkøb, i zoologisk have, på legepladser, på camping etc. Camilla kan godt forstå, at nogle bekymrer sig om, hvorvidt børns socialiseres i tilstrækkelig grad i hjemmelivet, men fortæller i den forbindelse, at der er mange steder, hvor der er mulighed for at opsøge noget socialt, og at socialisering dermed ikke kun opstår i rammer, der minder om det man ser i institutionerne. Hun fortæller, at er overbevist om, at der er flere tilbud for hjemmepassere, end de fleste i samfundet tror:

”Vi lever på en eller anden måde i et eller andet parallelsamfund. Vi er jo nede og handle når alle andre er på arbejde, og når vi er sammen med de andre hjemmeskolere eller hjemmepassere, så er det jo imens andre er på arbejde. Der er jo ikke nogen der ser, at der lige er en stor flok ude på legepladsen og lege.” (Camilla, l. 434-437)

Hun beskriver, at den almene befolkning kan have svært ved at få øje på de mange hjemmepassere, som samles, når de er afsted på arbejde. For hende er det vigtigt at pointere, at man ikke lever isoleret fordi man hjemmepasser, men at de fleste kommer ud i sociale sammenhænge blandt andre mennesker.

Overordnet set bliver det tydeligt, at de sociale behov også forekommer i hjemmelivet, men at de bliver stillet på anden vis end i de institutionelle rammer. Det er i højere grad forældrene, der er ansvarlige for at sætte rammerne for god socialisering for deres

børn. Det er dog informanternes oplevelse, at de forskellige niveauer af socialisering deres børn kan have, kan imødekommes igennem hjemmepasning. Det kræver blot en mere aktiv indsats fra forældrerens side, i form af at få arrangeret ting uden for hjemmet. Kritikken af, at børn ikke socialiseres nok ved hjemmepasning, er dermed ikke noget, der bekymrer informanterne. Tværtimod har de en oplevelse af at det kan være nemmere at tilpasse i hjemmepasning, så de enkelte børns sociale behov imødekommes på et passende niveau.

6.2.3.1 Tiltagende socialt behov

Begge informanter har en oplevelse af, at børnene har fået et tiltagende socialt behov med alderen, som de forsøger at imødekomme med flere legeaftaler. Camilla siger således: *"Og så har vi løbende fået flere legeaftaler ind fordi det har også været afhængig af alder. Når de er helt små, har de ikke lige så meget behov for det som de har nu"* (Camilla, l. 150-151). Dermed vil det i takt med børnenes alder kræve mere af hjemmelivet, for at få stillet børnenes sociale behov. Kristina beskriver dette som en af deres største udfordringer på nuværende tidspunkt, da hendes to store drenge, der begge er i skolealderen, søger det mere og mere: *"... lige nu synes jeg jo faktisk ikke, at mine de to store bliver socialiseret nok ift. hvad de har behov for eller i hvert fald hvad de giver udtryk for."* (Kristina 2, l. 506-507). Kristina giver udtryk for at hun er opmærksom på, at der kommer en dag, hvor børnenes sociale behov vil være så stort, at de nok skal i skole. Hun peger på, at der på et tidspunkt vil være en begrænsning for hjemmepasning hos dem, idet børnenes sociale behov overstiger det, hun kan skabe forudsætningerne for i hjemmet.

Kristina stiller sig dog kritisk overfor den socialisering, der finder sted i institutioner, herunder skolen. Hun fortæller, at hendes børn ville være helt "bombet" af alle de indtryk, de ville skulle tage stilling til på en dag. Hun fortæller hvordan drengenes kammerater er for trætte til at lege om eftermiddagen, fordi de har været afsted hele dagen. I den forbindelse siger hun:

"De kan ikke lege mere i dag og de har måske fået to timer til at lege i alt og resten af tiden har de skullet sidde stille. Men de er trætte. Så man kan sige, er det god socialisering, at man er kvæstet og ikke kan mere den dag. Altså der er jo stadigvæk mange timer når klokken er tre og indtil man skal

i seng. Så jeg har det sådan lidt, du kan ikke bare sige, at det ene er for dårligt. Altså hvem siger, at det andet er godt nok.” (Kristina, l. 511-517)

Hun sætter spørgsmålstegn ved forståelsen af, at god socialisering er lig med en hel dag afsted i institution, som resulterer i, at batteriet er helt tomt, når man kommer hjem til eftermiddag. Der lægger en forståelse hos Kristina om, at et godt børneliv rummer overskud hos barnet i hverdagen. Hun finder værdi i, at børnene har mulighed for at lege og være sociale hele dagen og ikke kun i et begrænset tidsrum, hvor de så ovenikøbet heller ikke er hjemme og sammen med familien. Jeg læser herudfra en kritik af institutionslivet, og måske i det hele taget den måde samfundet er strikket sammen på i dag, hvor familien er afskilt det meste af dagen på hhv. job og i institution, hvorefter de samles til eftermiddag, for måske at spise sammen, inden de skal igen skal i seng. En kritik jeg i særdeleshed også stødte på i den indledende søgeproces og udforskning af den offentlige debat med hjemmepasning i fokus.

6.2.3.2 Grænse for hjemmepasning

Jeg stiller informanter spørgsmål ift. om de har en tidshorisont for hjemmepasning. Dette gør jeg, da jeg er nysgerrig på, hvor længe de ser, at børnene skal være hjemme og for at undersøge, hvorvidt der er en grænse for hjemmepasning. En grænse for hvornår dette ikke længere er tilstrækkeligt for børnene og for det gode børneliv i lyset af informanterne forståelser. Begge informanter er umiddelbart meget tydelige i deres svar. De siger begge, at der ingen tidshorisont er, og at der aldrig har været det. Kristina siger således: ” ... der har aldrig været en deadline på. Jeg har aldrig sagt; indtil det. Og det der trælse klassiske svar; indtil... altså lige nu hedder vores deadline; indtil noget andet giver mere mening” (Kristina, l. 660-661). Camilla fortæller, at de i starten havde overvejelser om, at det ikke skulle være hele skoletiden børnene skulle være hjemme, men at denne forståelse har ændret sig. Hun bruger nu samme ”deadline” som Kristina og forklarer således:

”Det som vi startede med at sige, var at det jo ikke behøvede at være indtil 9. klasse, men nu hvor vi er i gang med det, så tænker vi begge to at vi gør det så længe det... jeg har lyst til at sige så længe det giver mening.”
(Camilla, l. 527-529)

De siger altså begge, at hjemmepasning skal foregå indtil, det ikke længere giver mening. Det fremgår vigtigt for dem, at hverdagen derhjemme giver mening, både for børnene og for familien. Camilla fortæller, at hun har et håb om, at børnene vil på

efterskole. Kristinas horisont virker kortere, selvom hun også fortæller, at de ingen grænse har. Hun siger: ”... *det kan være om to måneder vi siger, at nu skal vi starte i skole og det kan være om fire år, altså jeg aner det ikke*” (Kristina, l. 663-664). Hun nævner ydermere, som beskrevet tidligere, at børnenes sociale behov kan komme til at udgøre en grænse for hjemmepasning. Når dette behov bliver større, pointerer Kristina, at det kan blive svært at stille i hjemmet, da hun og hendes mindste søn ikke har de samme sociale behov. Dermed beskriver hun en grænse for deres liv med hjemmepasning, selvom hun ikke kan sætte et tidsperspektiv på.

6.2.4 Afsluttende om behov

Med afsæt i ovenstående ses der en forståelse af, at børns forskellige behov kan imødekommes i hjemmelivet og informanterne oplever, at det endda også er nemmere. Dette gælder både emotionelle og sociale behov, da det opleves nemmere at differentiere børnene imellem i hjemmelivet. Derudover lægges der vægt på, at mødrenes tætte relation til børnene giver dem mulighed for at forstå barnet og dets behov bedre, og dermed også bedre tilrettelægge hverdagen, så disse behov imødekommes. Man kan diskutere om det i praksis er muligt at differentiere i høj nok grad, når mødre har flere børn i forskellige aldre hjemme. De beskriver begge, at børnenes sociale behov er tiltagende med alderen, hvorfor man kunne forestille sig, at der skulle forskellige aktiviteter til i hverdagen for at tilfredsstille særligt børnenes sociale behov. Her kan der argumenteres for, at man i institutioner har bedre muligheder for at imødekomme børnenes behov på de forskellige alderstrin, da disse ofte er aldersopdelt. Dog vil det ikke være muligt at tage højde for det enkelte barns behov på daglig basis i institutionel sammenhæng.

Informanterne er enige om, at god socialisering sagtens kan udspille sig i hjemmelivet. Her lægges der vægt på de mange tilbud hjemmepassere kan gøre brug af, samt at familien også har stor betydning i børns socialisering. At indgå i store fællesskaber med jævnaldrende dagligt anses ikke som nødvendigt for børns udvikling, og har derfor ikke betydning for familiens valg om at hjemmepasse. Derimod ses en grundlæggende forståelse af at nære og tætte relationer vægter højere og skaber bedre forudsætninger for barnets udvikling.

Når det undersøges, hvor grænsen for hjemmepasning/ hjemmeskoling er, er svaret tydeligt. Informanterne har ingen fast grænse, men siger begge, at de gør det indtil det ikke længere giver mening. Kristina peger dog på, at der vil komme et

tidspunkt, hvor børnene vil søge jævnaldrende så meget, at deres sociale behov ikke længere kan stilles i det hjemmeliv, de har. Hvis børnenes behov ikke længere kan stilles i hjemmet, fortæller begge informanter, at det der giver mening at sende børnene i institution. Det er dog helt og holdent op til børnene at beslutte, hvornår de ikke længere vil være hjemme, og en beslutning om at stoppe med hjemmepasning, vil dermed blive taget med udgangspunkt i børnenes ønske.

6.3 Frihed

Et tema, der er særligt fremtrædende i empirien, er ”frihed”. Informanterne fortæller begge, hvordan hjemmepasning giver muligheden for fleksibilitet i hverdagen og friheden til at tilrettelægge ugen efter lyst, behov og overskud, samt hvordan hverdag og weekend ikke længere kan adskilles så skarpt fra hinanden. Kristina beskriver det blandt andet således: ”... *det har helt vildt meget værdi for mig, at vi kan gøre det vi vil, når vi vil og hvis vi vil*” (Kristina, l. 199). Ingen bestemmer over deres hverdag, og de kan ændre frit i planerne dag for dag, hvilket hun finder stor værdi i. Noget Kristina, når hun husker tilbage på sin egen barndom, oplever at have manglet. Hendes hverdag, var som mange andre børns, planlagt med først børnehave eller skole og dernæst fritidsaktiviteter såsom gymnastik eller fodbold. Hun husker, hvordan dette fik hende til at føle sig tvunget til at gøre ting, som hun egentlig godt kunne lide, men som for hende kunne føles som en pligt, der skulle overholdes på et bestemt tidspunkt. Hun fortæller, at hun for nylig har fundet en tegning fra da hun var 12 år, som symboliserer hendes tanker om dette. Hun beskriver den således:

”... *jeg har tegnet en pige, der ligger i græsset og så med sådan en tænkeboks, hvor der står frihed [...]... ordet frihed betyder helt vildt meget for mig efter jeg er kommet hjem med børnene, så det var faktisk rigtig fedt at se, at jeg på en eller anden måde udlever min drøm nu fra da jeg var tolv. Hvis jeg sådan skal analysere lidt på sådan en tegning (griner)*” (Kristina, l. 313-323).

Denne fortælling giver mig indtrykket af, at dét at have friheden til at bestemme over sin egen hverdag, og ikke være bundet til eksempelvis institutionelle rammer, længe har været en grundlæggende vigtig værdi for Kristina. Denne oplevelse kan umiddelbart forklares ud fra Rogers teori om, at mennesker oplever en højere grad af trivsel, hvis de føler sig autonome og frie med tilstrækkelige valgmuligheder (Sommerbeck &

Larsen, 2011). Kristina oplever, at frihed er noget hun kan længes efter, hvis ikke det er en del af hendes hverdag. Hun fortæller, at denne værdi i dag udleveres i det hun hjemmepasser, hvor hun oplever autonomien til at tilrettelægge hverdagen efter familiens ønsker. Camilla betoner ligeledes, hvordan hjemmepasning har givet dem en oplevelse af at have mere frihed: *"... når jeg havde prøvet med den store, hvor meget pres der egentlig er på en familie, kontra det liv vi havde fået skabt i løbet af de to år herhjemme med den lille, så var der bare en enorm frihed"* (Camilla, l. 44-47). På samme måde, som Kristina, fortæller hun, at det for dem er vigtigt at have friheden til at sadle om i hverdagen eller til at tilrettelægge aktiviteter efter børnenes ønsker og lyster. Denne måde at anskue frihed, som noget særligt værdifuldt for mennesket og for opvæksten, kan ydermere forstås i lyset af Rousseaus filosofiske tanker om netop dette. Rousseau argumenterer netop for, at mennesket bør leve frit og ikke styres af samfundets autoritære personer eller rammer. Han er optaget af at opdrage børn til frihed, hvilket fremgår af hans roman Emile. I romanen fremstår den fiktive elev, Emile, som et aktivt subjekt for læring, som kun skal lære det han er klar til og har lyst til. Der skal jf. Rousseau være frihed til at udforske og læring skal lige såvel komme gennem erfaring som ved formel undervisning og undervisning bør fokusere på elevens naturlige udvikling og interesser (Rousseau, 2011/1962). Kristinas tilgang til og forståelse af læring lægger sig op ad Rousseaus tanker. Hun fortæller:

"Det har ikke været sådan; den her uge skal vi lege det, det og det og jeg skal have de der opslag og de lege, det kommer sådan meget spontant ud fra hvad vi har lyst til. Det kan være, at en af børnene selv går hen til skabet og viser mig ris, jamen så er det ris vi leger med." (Kristina, l. 207-210)

Her beskriver hun, hvordan især det børnene viser interesse for at lave bliver afgørende for den aktivitet hun sætter i gang. Hun fortæller, der er meget få "skal-ting" hjemme hos dem, da hun finder det meget "unaturligt" at skulle tinge dem til at gøre noget bestemt. Hun kan i den forbindelse godt planlægge eksempelvis skoleaktiviteter, men at det altid vil være på børnenes præmisser ift. hvornår disse skal laves. Denne tilgang til læring lægger sig op ad den humanistisk psykologiske tilgang, hvor barnet ses som et aktivt subjekt for læring (Rogers, 1969). Kristina betoner, at børnene spiller en vigtig rolle for læring og udvikling, og at det derfor er væsentligt at have øje for hvad de retter deres interesse mod. Dette er jf. Kristina mere muligt at imødekomme i hjemmelivets rammer frem for i de institutionelle, da rammerne hjemme er mere frie. På

samme vis mener Rousseau, at samfundet kan besværliggøre denne tilgang til læring og opdragelse. Han mener, at samfundet i en vis grad lægger låg på naturen i mennesket ved at *"dressere menneskene som cirkusheste"* (Rousseau, 2011/1962, p. 7). Han finder det problematisk, idet opdragelsen dermed socialiserer barnet at tilpasse sig samfundets snævre rammer. Han beskriver det således:

"Alle vore skikke er udtryk for underkastelse, ufrihed og tvang. Det civiliserede menneske fødes, lever og dør i trældom. Ved dets fødsel bliver det syet ind i et svøb; ved dets død bliver det sømmet inde i en kiste; i den tid hvor det har menneskelige træk, er det lænkebundet af vore institutioner."
(Rousseau, 2011/1962, p. 16)."

Mennesket opdrages jf. Rousseau under *"underkastelse, ufrihed og tvang"* og livet er præget af en manglende grad af frihed. Han mener, at dette er med til at gøre mennesket afhængigt af andre mennesker fremfor at gøre det lykkeligt og kritiserer måden, hvorpå man opdrager børn til at kunne passe ind i samfundets kasser og institutionernes rammer (Rousseau, 2011/1962). En kritik, der også ses i debatter i medie billedet, hvor det blandt andet diskuteres, hvorvidt børn bør have et friere børneliv (Schneide, 2022). Sørensen's bog *"Moderland – når staten kupper børnene"*, som også er nævnt indledningsvist, er ydermere et godt eksempel på denne diskussion af, om staten spiller en måske for stor rolle i børns første leveår, og om vi som forældre i stedet bør tage ansvar for pasningen i hjemmet (Sørensen, 2020).

6.3.1 Løs eller fast struktur

I tråd med ovenstående tanker om, at institutionernes rammer ikke tillader tilstrækkelig grad af frihed og autonomi, sætter Camilla ord på institutionernes manglende mulighed for at tilpasse hverdagen og undervisningen til de enkelte børn. Hun fortæller, at selvom det er intentionen af differentiere i en skoleklasse, så er man nødt til at vælge noget fra grundet de rammer der er stillet. Derfor lægger hun stor værdi i at kunne tilpasse dagens aktiviteter efter børnenes interesser. Hun giver et eksempel på dette:

"For eksempel da vores dreng skulle lære bogstaver, så elskede han sten, så vi fandt sten han kunne skrive bogstaverne på. Og nu her vores pige er mere til blomster, jamen så finder vi blomster, som vi kan lægge i bogstavernes form" (Camilla, l. 258-259).

Hun bruger dermed børnenes interesser til at motivere dem til at lære noget fagligt. Dog beskriver Camilla, at de i hverdagen har en ret fast struktur præget af *"... sådan*

rimelig faste rutiner” (Camilla, l. 145). Herunder også planlagte aktiviteter, som hun sætter rammerne for og som har et fagligt mål bag sig. Hun beskriver, at ugens dage typisk er rimelig tilrettelagte med planer for hvad der skal ske de enkelte dage. Dette er modsat den hverdag Kristina beskriver med en noget mere løs struktur. Dog pointerer Camilla, at; *”... selvom vi egentlig har en fast struktur, så er den jo ikke så fast at den ikke kan rykkes på”* (Camilla, l. 251). Hermed refererer hun til, at planerne kan ændres, hvis hun eller børnene har behov for noget andet, hvilket er her friheden for hende ligger. Hun har på trods af den relativt faste struktur derhjemme stadig en oplevelse af, at der er frihed i tilstrækkelig grad, hvilket hun finder meget vigtigt. Hun er dog bevidst om, at hverdagen præget af faste rutiner kan medvirke til at følelsen af frihed forsvinder. Hun siger:

”... jeg tænker, at man som hjemmepasser eller hjemmeskoler skal passe på med, at man ikke kommer til at skabe et nyt hamsterhjul, som man så bliver afhængig af, fordi så er det ligesom en anden tummerum man er i, men det er stadigvæk et hamsterhjul” (Camilla, l. 418-421).

Ofte bruges ”hamsterhjulet” som en metafor til at beskrive den hverdag, som mange familier har, hvor dagene består af helt faste rutiner og arbejdstider, efterfulgt af få timer sammen i hjemmet til eftermiddag og aften inden sengetid og inden samme rul gentages den efterfølgende dag. Et hjul, som nogle familier føler sig fanget i, og har svært ved at se meningen med. Camilla italesætter en fare for at komme til at skabe dette i hjemmelivet. Hun fortæller, at det for hende er vigtigt hele tiden at stoppe op og lytte til og fornemme familiens behov, og derefter justere i planerne. Hun pointerer, at selvom man kan komme til at skabe dette ”tummerum” i hjemmet ved hjemmepasning, så er man aldrig så fanget i det, som hvis man var afhængig af de offentlige institutioner. Hun siger: *”... det er da i hvert fald nemmere at putte ting ind i hjulet, uanset hvor hurtigt det kører, så er det nemmere at sætte nogle ting ind som hjemmepasser, der passer til ens egen familie og ens egne behov”* (Camilla, l. 423-425). Carl Rogers teori om *the fully functioning person*, kan være med til at forklare hvorfor Kristina og Camilla oplever, at være mere tilfredse med det liv de har nu, end det de havde forinden hjemmepasning. Muligvis er de i højere grad blevet i stand til at leve i overensstemmelse med deres egne værdier med en oplevelse af frihed og autonomi i hverdagen. Nogle af de punkter, der if. Rogers kendetegner en fuldt fungerende person. Rogers ser netop individet som et aktiv, der har potentialet til at realisere sig selv. For på bedst mulig vis, at nå et kontinuerligt flow til selvrealisering nævner han fem

punkter, der kendetegner et fuldt fungerende menneske (Rogers, 1961). Disse fem punkter indebærer, at mennesket skal; 1. være åben overfor at lære nye ting og skabe nye erfaringer, 2. have tendens til at leve fuldt ud i hvert øjeblik, 3. kunne handle ud fra egne instinkter og ikke ud fra, hvad andre mener man skal gøre, 4. have frihed i tanker og handlinger samt en høj kreativitet og 5. have et løbende behov for at maksimere sit potentiale. Man kan argumentere for, at informanterne beskriver en hverdag, hvor de oplever at efterleve disse fem punkter. Om ikke andet, så i hvert fald i højere grad end de oplevede at have mulighed for tidligere. Derudover kan der drages paralleller til de værdier, som de begge betoner som vigtige i det gode børneliv. Herunder, at børnene skal have friheden til lære nye ting og skabe erfaringer ud fra deres personlige interesse, kreativitet og motivation. Derudover fortæller informanterne, at det er væsentligt, at børnene trives i hverdagens aktiviteter og oplever at have frihed, medbestemmelse og autonomi.

6.3.2 Afsluttende om frihed

Temaet frihed giver indblik i informanternes fortællinger om betydningen af frihed i hjemmelivet. Disse er set i lyset af Rousseaus filosofiske tanker og perspektiver fra den humanistiske psykologi. Informanterne fortæller begge, at det for dem giver stor værdi i hverdagen at have friheden til at kunne ændre i dagsformen. Der er en fleksibilitet i hjemmepasning, som ikke findes på samme vis i de institutionelle rammer. De anlægger et kritisk perspektiv på institutionernes begrænsninger, og der kan her drages paralleller til Rousseaus kritiske blik på samfundets begrænsning af frihed. Ydermere finder de værdi i at kunne tilpasse og differentiere i aktiviteter børnene imellem alt efter hvad de oplever, at børnene ønsker eller hvad børnene eksplicit giver udtryk for af ønsker. Det er vigtigt for dem, at deres børn oplever at have medbestemmelse og autonomi, hvilket Rogers ligeledes forstår som vigtige parametre for individets trivsel. Informanternes forståelse af frihed udspiller sig under forskellige rammer. Mens Camilla beskriver en hverdag med en relativt fast struktur, fortæller Kristina om, at det for hende er vigtigt med en hverdag uden for mange ”skal-ting”. Dog oplever de begge at have frihed i deres hverdag, selvom der umiddelbart er forskel i strukturen.

Et godt børneliv indeholder med udgangspunkt i ovenstående forståelser en vis oplevelse af frihed og autonomi, hvilket opleves at være muligt at imødekomme i hjemmelivet.

6.4 Afsluttende empiriske overvejelser

Ovenstående analyse og diskussion med udgangspunkt i de empiriske temaer har givet et indblik i mødrenes forståelser af hvad et godt børneliv indeholder. De lægger i deres fortællinger vægt på nærvær, tryghed, tid og en rolig hverdag, når de skal beskrive kvaliteten i deres liv hjemme. Ydermere vægter de friheden i hverdagen højt. Begge informanter beskriver, at de i højere grad oplever at kunne efterleve deres værdier og overbevisninger om en god barndom for deres børn, idet de har valgt at hjemmepasse. Det kan diskuteres, hvorvidt mødrenes forståelser af de ideelle rammer for det gode børneliv overhovedet kan udfolde sig andre steder end i hjemmelivet, som eksempelvis i institutionelle rammer, da de på intet tidspunkt nævner, at de havde valgt anderledes, hvis kvaliteten i daginstitutionerne i dag var bedre. På den måde fremstår institutionskritikken ikke som afgørende for informanternes valg om at hjemmepasse, og man kunne tænke, at informanterne havde valgt hjemmepasning uanset kvaliteten i institutionerne.

7. Metodisk diskussion

Følgende del af specialet rummer yderligere diskussion af specialets kvalitet. Dette efterfølges af en gennemgang af yderligere overvejelser, der er opstået i forbindelse til specialet metode og brugen af denne.

7.1 Kvalitetsvurdering

Til at vurdere den viden, der er produceret i interviewforskning, argumenterer Kvale og Brinkmann (2015) for brugen af de klassiske kvalitetskriterier; *reliabilitet*, *validitet* og *generaliserbarhed*. De tre kriterier danner grundlag for at diskutere og vurdere, hvorvidt forskningen mål og ambitioner er lykket. Der tages udgangspunkt i deres udlægning og ny tolkning af begreberne i relation til interviewforskning (Kvale & Brinkmann, 2015). I det nedenstående vil mine overvejelser forbundet med de tre kvalitetskriterier i relation til specialet blive præsenteret.

7.1.1 Reliabilitet

Reliabilitet, også kaldet pålidelighed, henviser til troværdigheden af resultaterne. Det behandles ofte i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt den viden, der er opnået, kan reproducere på af andre forskere på andre tidspunkter (Kvale & Brinkmann, 2015). Et kvalitativt livsverdensinterview kan dog være svært at reproducere, da empirien baserer sig på subjektive oplevelser og følelser, på netop det tidspunkt interviewet udføres. Tanggaard og Brinkmann (2020b) argumenter for, at det inden for interviewforskning, ikke kan være en krav, at en anden forsker kan gentage samme interview og opnå samme beskrivelser fra en informant. I stedet mener de, at reliabiliteten ligger i, at det skal være muligt for andre at gennemskue undersøgelsesprocessen, og at metodadesign og proces derfor skal være beskrevet så præcist og gennemsigtigt som overhovedet muligt (Tanggaard & Brinkmann, 2020b). Derfor er der gennem hele specialet lagt vægt på udførlige og gennemsigtige beskrivelser af processen. Allerede ved det indledende undersøgende arbejde af fænomenet, er der detaljerede beskrivelser af søgeprocessen, det internetetnografiske arbejde, og de forståelser der herudfra er opstået. Specialets metodiske del (afsnit 2) giver indblik i alle de overvejelser, valg og fravalg, der har været forbundet herved, med henblik på at præsentere en klar og veldefineret forskningsproces. Derudover er analyse og diskussion, som beskrevet tidligere, så empirisk som muligt for at sikre, at læseren selv kan danne et indtryk og egne tolkninger

af empirien. Specialet reliabilitet er derfor forsøgt styrket ved transparente beskrivelser af hele specialeprocessen. Derved bliver læseren undervejs medtaget i tilblivelsen af specialet, hvilket er væsentligt, for at kunne vurdere om specialet er troværdigt.

7.1.2 Validitet

Validitet, også kaldet gyldighed, sætter spørgsmålstegn ved hvorvidt studiet undersøger det, det har til formål at undersøge (Kvale & Brinkmann, 2015). Specialet har haft til hensigt at blive klogere på mødres valg om at hjemmepasse med udgangspunkt i deres forståelse af et godt børneliv. For at undersøge dette spørgsmål, er der indhentet empiri i form af interviews med to mødre, der hjemmepasser. Der er i udarbejdelsen af interviewguiden gjort brug af den viden, der er opnået ved hjælp af eksplorative søgninger om fænomenet samt ved internetetnografisk arbejde, hvor informanternes online adfærd har haft betydning for de forforståelser jeg har haft forud for interviewene. Denne baggrundsviden har givet mig et udgangspunkt for hurtigere at kunne spørge mere dybdegående ind til nogle emner i interviewene. På den måde har jeg, i tråd med den fænomenologiske hensigt, forsøgt at bevæge mig så tæt på informanternes livsverden som muligt på en times interview. Derudover var interviewene semistrukturerede, hvilket hele tiden gav mig mulighed for at stille uddybende og afklarende spørgsmål til informanternes svar eller beskrivelser. Dette var med til at sikre, at jeg fik den rigtige forståelse af og mening bag deres fortællinger hele vejen igennem.

I forbindelsen med udarbejdelsen af interviewguiden, havde jeg en del overvejelser omkring spørgsmålenes formulering i interviewguiden. Jeg ville gerne så vidt muligt undgå, at informanterne gik i forsvarsposition i deres besvarelser, fordi de følte sig mødt med et kritisk blik. Informanterne fortæller, at det var dejligt at blive mødt fra en mindre kritisk vinkel. Kristina siger eksempelvis: *"Jeg er glad for, at det ikke var sådan nogle mega kritiske spørgsmål, hvor man skulle forsvare. Det er så ubehageligt at skulle forsvare det man gør, fordi som jeg sagde før, det er jo bare mit liv"* (Kristina, l. 796-798). Man kan argumentere for, at de pæne formuleringer har givet mere rum til at kunne komme nærmere informanternes erfaringer, og navigere udenom eventuelle indlærte forsvarstaler for deres valg om at hjemmepasse. Camilla pointerer ydermere, at hun ikke oplevede noget kritisk bag de stillede spørgsmål, og at hun synes, at de var *"meget pænt formuleret"*. Hun fortæller dertil, at spørgsmålene alle var nogle, som hun på en eller anden måde havde *"stødt på igennem alt det her"* (Camilla, l. 653-655). Dette giver mig en indikation af, at de stillede spørgsmål stemmer godt

overens med de emner, der rør sig på området, hvilket bekræfter mig i, at jeg ikke, med nogle af spørgsmålene, har fisket efter noget, som var uden for kontekst eller relevans.

Ovenstående har medvirket til at sikre specialets validitet. De to interviews har kunnet bidrage til en forståelse af to mødres oplevelse med hjemmepasning samt give et indblik i deres forståelser af et godt børneliv. Dermed er jeg ved hjælp af de valgte metoder kommet nærmere en forståelse af specialets problemfelt.

7.1.3 Generaliserbarhed

Efter vurdering af de ovenstående to kriterier, argumenterer Kvale & Brinkmann (2015) for at studiets generaliserbarhed bør vurderes. Her stilles der spørgsmål ved om resultaterne fra studiet kan overføres til andre situationer eller kontekster. Selvom de pointerer, at det ikke altid er relevant at generalisere en undersøgelse i kvalitativ forskning, så argumenterer de for at det altid er nødvendigt at diskutere, hvorvidt det er muligt (Kvale & Brinkmann, 2015). I den forbindelse beskriver Flyvbjerg (2020), at der findes fem udbredte misforståelser vedrørende casestudier, hvoraf én omhandler, at man ikke kan generalisere ud fra enkelttilfælde. Denne misforståelse kan medvirke til en overbevisning om, at casestudier ikke kan bidrage til videnskabelig viden. Han argumenterer for, at denne antagelse er baseret på en naturvidenskabelig tankegang, og at man bør tænke generalisering på flere måder end blot den generalisering, der stiler mod at sige noget universelt. I stedet bør der være fokus på om resultaterne fra et fænomen kan overføres til et andet (Flyvbjerg, 2020). Kvale og Brinkmann (2015) understøtter denne pointe og mener ligeledes, at man må stile efter et mål om overførbarhed af viden fra én situation til en anden. De fremhæver flere former for generalisering, hvoraf en af dem er analytisk generalisering, hvor man bør overveje, hvorvidt resultaterne kan overføres til andre interviewpersoner og situationer. Analytisk generalisering indeholder yderligere læserens generaliseringer ud fra en undersøgelse. Dermed forudsætter denne form for generalisering eller overførbarhed en gennemsigtig og transparant beskrivelse af forskningsprocessen, hvor de tolkninger, der er lavet af forskeren, er tydelige (Kvale & Brinkmann, 2015). Det har, som nævnt tidligere, gennem hele skriveprocessen været et fokuspunkt at lave så uddybende beskrivelser af processen som muligt samt at skelne mellem mine tolkninger og informanternes sagte ord. Dermed mener jeg at kunne argumentere for, at der igennem specialet er skabt et godt grundlag for læseren til at kunne vurdere overførbarheden.

Gennem udfoldelse og tolkninger af det empiriske materiale er der præsenteret nogle bud på mulige forståelser af forskellige aspekter af fænomenet, som kan overføres til andre relevante sammenhænge. Eksempelvis tolkes informanternes behov for at læne sig op af andre hjemmepassere i deres valg om at hjemmepasse som et udtryk for et behov for anerkendelse fra andre (afsnit 6.1.1). Dette kan min tolkning af, informanternes tilgang til opdragelse, måske afspejle en generel tendens i forældreskabet i dag, som er præget af minimal skældud og mindre tydelig grænsesætning, og hvor man søger at gøre det ”rigtige” som forælder. Dette understøttes af den litteratur, der ligger på området i dag, med bøger som eksempelvis den populære bog: ”Drop opdragelse” af Fie Hørby samt ”Det grænseløse forældreskab” af Maria Akselvoll. Det kunne være relevant at undersøge nærmere, hvilken betydning denne tilgang til opdragelse og forældreskab har i forskellige sammenhænge.

Ovenstående giver indblik i nogle af de eksempler på, hvor empirien og de tolkninger, der er lavet derudfra, kan overføres til andre sammenhænge. Det er ikke muligt at komme med et generaliserende svar på problemformuleringen, der kan sige noget om hvorfor alle mødre vælger at hjemmepasse med udgangspunkt i deres forståelser af det gode børneliv, hvilket ej heller har været hensigten. Derimod kan specialet bidrage til en kvalitativ forståelse af hvorfor nogle mødre vælger hjemmepasning med afsæt i deres forståelse af det gode børneliv samt bidrage til et dybere indblik i forskellige aspekter og emner relateret til fænomenet.

7.2 Yderligere overvejelser om metode

Følgende afsnit vil præsentere en diskussion af yderligere metodiske overvejsler, der har været forbundet med specialeprocessen.

I det indledende eksplorative arbejde gjorde jeg brug af internetetnografisk metode til at komme nærmere fænomenet. Jeg fik kontakt til Hjemmepassernes Landsorganisation, som lukkede mig ind deres interne kommunikations forum. Her har jeg sideløbende med specialeskrivning fulgt med i de igangværende debatter og er blevet bevidst om nye eller igangværende projekter i relation til emnet, som jeg har forholdt mig til undervejs. Derudover har jeg særligt brugt Instagram, som adgang til

hjemmepasningsfænomenet. Her har jeg fulgt informanternes instagramprofiler, samt andre profiler med hjemmepasning i fokus. Her er jeg løbende blevet præsenteret for nye perspektiver på emnet, og har kunnet følge med i den stigende interesse for profilerne. Ovenstående har medvirket til, at min forståelseshorisont løbende har ændret sig, fordi jeg gennem denne metode har fået ny viden undervejs. Jf. et fænomenologisk synspunkt er dette ikke et problem, så længe jeg blot er opmærksom på, hvordan det påvirker min måde at tolke empirien på (Jacobsen et al., 2020). Et eksempel på dette er, at jeg få uger inden aflevering bliver opmærksom på et opslag på Kristinas instagram profil. Her har hun, kun to uger efter interviewet i forbindelse med dette speciale, offentliggjort familiens beslutning om at sende hendes to ældste drenge i skole. En beslutning hun hovedsageligt begrundet i, at drengenes sociale behov ikke længere kan tilfredsstilles i livet derhjemme, men også fordi, at skole er noget de begge efterspørger. I interviewet fik jeg ikke fornemmelsen af, at den beslutning lå så kort tid ud i fremtiden og opslaget overrasker mig derfor. Efterfølgende bliver det mere tydeligt, at nogle af udsagnene i empirien kunne pege i den retning. Dog er det stadig ikke min overbevisning, at Kristina, på tidspunktet for interviewet, var bevidst om, at valget lå så kort tid ude i fremtiden. Man kan diskutere hvorvidt denne information har påvirket min fortolkning af empirien, men jeg har undervejs været opmærksom på at tydeliggøre om en pointe er skrevet med afsæt i egen fortolkning eller på baggrund af konkrete empiriske beskrivelser. Jeg har undervejs forsøgt at være bevidst om mine egne forståelser, og hvor de udspringer fra. Da jeg opdagede dette opslag få uger inden aflevering, har jeg af pragmatiske årsager ikke valgt at gå nærmere i dybden med dette og med diskussionerne forbundet til dette valg i relation til specialets problemfelt.

Ovenstående er et eksempel på, hvordan internetetnografi som metode hele tiden producerer ny viden. Dette medfører nogle udfordringer for specialeprocessen, idet det kan være svært at sætte det sidste punktum for undersøgelsen. Larsen (2018a) peger netop på denne udfordring. Hun beskriver, hvordan det indhold der publiceres på nettet, ikke er statisk, og at opslag og opdateringer dermed kan ændres eller slettes undervejs. Grundet det omskiftelige indhold kan internettet ikke blot bruges som opslagsværk eller arkiv over sociale praksisser og det kræver dermed, at man som forsker i højere grad må følge med i realtid (Larsen, 2018a). Selvom det gør processen mere omstændig, så har det den fordel, at forståelser og tolkninger hele tiden ses i lyset af den nye og opdaterede viden, hvilket kan være med til at gøre resultaterne mere troværdige og virkelighedsnære.

8. Konklusion

Specialets formål har været at komme nærmere en forståelse af hvorfor nogle mødre vælger at hjemmepasse med afsæt i deres forståelse af det gode børneliv. Dette er undersøgt med afsæt i følgende problemformulering: *Hvilke forståelser af et godt børneliv ligger der i mødres valg om at hjemmepasse sine børn?* For at belyse denne problemformulering, har jeg med et fænomenologisk hermeneutisk udgangspunkt benyttet kvalitative metoder, herunder internetetnografi samt to semistrukturerede interviews med mødre, der har valgt at hjemmepasse deres børn. Det internetetnografiske arbejde har dannet grundlag for udarbejdelsen af interviewguiden, og har været med til at sikre en dybere forståelse af fænomenet forud for interviewene samt tilladt tæt kontakt med fænomenet undervejs. De to interviews har givet et indblik i de informanternes overvejelser omkring valget om og livet med hjemmepasning samt bidraget til et indblik i mødrenes forståelser af et godt børneliv. Det empiriske materiale, fra de to interviews, er grundigt gennemarbejdet med afsæt i tematisk analyse jf. Braun og Clarke (2006), hvilket resulterede i tre overordnede tematikker: 1) *intuitive fornemmelser*, 2) *behov* og 3) *frihed*. Disse temaer, og det empiriske indhold heri, har dannet baggrunden for udvælgelsen af relevant teori, der har haft til formål at udfolde empirien og give et bud på en forståelsesramme for informanternes underlæggende overbevisninger på tværs af temaerne. De teoretiske perspektiver, der er benyttet til at udfolde temaerne, er tilknytningsteori og humanistisk psykologi. Følgende vil opsummere specialets resultater med afsæt i den empiriske analyse og diskussion (afsnit 6).

Gennemgående i de to interviews er beskrivelser af hvordan mødre oplever at mærke en intuitiv fornemmelse, også omtalt mavefornemmelse, i flere forskellige sammenhænge relateret til beslutninger i forældreskabet. De beskriver den eksempelvis i forbindelse med overvejelserne om at vælge hjemmepasning. Informanterne beskriver det som et svært valg og fortæller i den forbindelse, at de, på trods af den stærke intuitive fornemmelse, oplevede et behov for at støtte sig op ad andre hjemmepassere for at kunne træffe valget. Dette tolkes med afsæt i det almenmenneskelige behov for opnå anerkendelse for de valg man træffer, som kan anses at være sværere at opnå, når valget, man træffer, går mod normen. Informanterne oplevede at blive mødt af en del kritiske blikke på deres ønske om at hjemmepasse, hvilket kan være et udtryk for, at hjemmepasning på daværende tidspunkt ikke var særligt udbredt. Ovenstående

overvejelser omkring valget om hjemmepasning forstås ydermere som et udtryk for en naturlig vaklen i det at være forældre. Det tolkes som et tegn på, at mødrene er engagerede, og vil det bedste for deres børn. Mødrene beskriver, at de med tiden er blevet bedre til at lytte til deres fornemmelse og handle på baggrund af den. Jeg ser denne udvikling som et tegn på, at mødrene med tiden er blevet mere bevidste om de værdier, de hele tiden har mærket gennem en mavefornemmelse, og blevet bevidste om hvordan disse bedst kan udledes for dem.

Når mødrene beskriver et godt børneliv, lægger de vægt på barnets oplevelse af tryghed, omsorg, nærvær og dét at have dets forældre tæt på. De ser det begge som en fordel, at børn ikke adskilles fra hjemmet i en tidlig alder, men derimod først når de selv giver udtryk for at være klar til det eller have et behov for det. Der ses indikationer på en grundlæggende forståelse af, at børn ikke skal eller bør presses til noget, hvor de mærker et betydeligt ubehag, da dette kan have konsekvenser for barnets oplevelse af tryghed. Ydermere ses der en underliggende generel humanistisk psykologisk forståelsesramme hos informanterne, hvor der anlægges et naturligt perspektiv på barnets udvikling med barnet som en aktiv del af denne. Herunder en forståelse af, at barnet, under frie rammer, selv vil udforske og erfare, hvilket vil medvirke til udvikling. Det opleves at være nemmere at skabe disse betingelser for barnet i hjemmepasning. Dette skyldes blandt andet den store grad af frihed i hjemmelivet, som informanterne anser som et væsentligt aspekt af det gode børneliv. Informanterne fortæller, at det er vigtigt, at børnene har mulighed for at være med til at bestemme og fastlægge aktiviteter i hverdagen samt opleve, at der er tid til at følge deres interesser. De finder stor værdi i at kunne tilpasse hverdagen efter børnenes individuelle behov. Derudover indikerer resultaterne, at hjemmepasning kan give en oplevelse af mere ro i hverdagene og en følelse af at have mere tid.

Informanterne fortæller generelt, at hjemmepasning giver mange fordele for børnene og italesætter kun i begrænset omfang udfordringerne herved. En af de udfordringer, de dog påpeger, er udfordringen med at stille børnenes sociale behov, som opleves at blive større hos børnene med alderen. Empirien peger i retning af, at det kræver en mere aktiv indsats fra hjemmepassende forældre at sikre, at dette behov bliver stillet, men at de ikke ser hjemmelivet som en begrænsning. Alligevel tyder noget på, at

stigende sociale behov, i nogle tilfælde, kan være med til at sætte en begrænsning for hjemmepasning.

Overordnet giver specialet indikationer på, at de ovenstående værdier, som informanterne beskriver i forbindelse med det gode børneliv, i højere grad opleves at kunne efterleves i en hverdag med hjemmepasning. Dette anses som væsentligt i forhold til deres valg om at hjemmepasse, da flere af værdierne vil være svære at efterleve i de institutionelle rammer vi ser i dag.

9. Referenceliste

- Akselvoll, M. Ø. (2023) *Det grænseløse forældreskab*. København: *Dansk psykologisk forlag*. [272 sider]
- Andersen, H. & Koch, L. (2015) Hermeneutik og fænomenologi in: Jacobsen, M., Lippert-Rasmussen, K., Nedergaard, P., *Videnskabsteori – I statskundskab, sociologi og forvaltning*. (Kap. 6, pp. 205-250) København: *Hans Reitzels forlag* [45 sider]
- Bettinger, Hægeland & Rege (2013) Home with Mom: The Effects of Stay-at-Home Parents on Children's Long-Run Educational Outcomes. (pp. 443-467) [24 sider]
- BUPL (2020) Vejen til minimumsnormeringer. Tilgået d. 31/5-2023 fra: <https://bupl.dk/pjeece/vejen-til-minimumsnormeringer> [24 sider]
- Bowlby, J. (1994) *En sikker base: Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser*. Frederiksberg: *Det lille Forlag*. [200 sider]
- Bowlby, J. (1996) *At knytte og bryde nære bånd: Tilknytning og tab, selvtillid og sorg*. Frederiksberg: *Det lille forlag*. [184 sider]
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). pp. 77-101 [24 sider]
- Brinkmann, S. (2020). Etik i en kvalitativ verden. I Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (Red.), *Kvalitative Metoder - En grundbog* (3. udg, pp. 581-600). *Hans Reitzels Forlag*. [20 sider]
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2020). Kvalitative metoder, tilgange og perspektiver: en introduktion. I Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (Red.), *Kvalitative Metoder - En grundbog* (3. udg, pp. 15-29). *Hans Reitzels Forlag*. [15 sider]
- Carendi, M (2015) *Harmoniske unger: med kærlighed og nærvær*. *Harmoniske Unger Forlag*. [230 sider]
- Dencik, L. (1999): Fremtidens børn – om postmodernisering og socialisering. I Dencik, L. og Jørgensen, P. S. (red.): *Børn og familie i det postmoderne samfund*. København. *Hans Reitzels forlag* p. 19-44 [26 sider]
- DR2 (2019) Dokumentar: Hvem passer vores børn?
- Dræsby, A. (2016) Opdragelsens filosofi – Jean-Jacques Rousseau, Immanuel Kant, Søren Kierkegaard, Friedrich Nietzsche og John Dewey om kunsten at opdrage.

- Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse. Kap. 1, pp. 5-14. DOI: 10.7146/aul.133.116 [10 sider]
- EVA (2021) En tryk start i vuggestue og dagpleje. *Danmarks Evalueringsinstitut* [21 sider]
- Ewen, R.B. (2010) *An introduction to theories of personality*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. Kap. 10, pp. 203-220 [18 sider]
- Flyvbjerg, B. (2020). Fem misforståelser om casestudiet. In: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (Red.), *Kvalitative Metoder. En grundbog*. (3. udg., 621-656). *Hans Reitzels Forlag*. [35 sider]
- Gruber, J., Kosonen, T., Huttunen, K. (2023) Paying moms to stay home: Short and long run effects on parents and children. National Bureau of economic research. Cambridge MA. DOI 10.3386/w30931 [52 sider]
- Hansen, O.H. (2013). Dagplejen i Danmark - en observationsundersøgelse. København: Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet. [138 sider]
- Hjemlo.dk. Besøgt senest d. 10/8-23 <https://www.hjemlo.dk>
- Hvor er der en voksen? (2019) Den første demonstration. Tilgået d. 31/5-2023 fra <https://hvorerderenvoksen.dk/1500-2/> [1 side]
- Højberg, H. (2014). Hermeneutik. Forståelse og fortolkning i samfundsvidenskaberne. In: *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*, 3. Ed., pp. 289-322. Samfundslitteratur [34 sider]
- Jacobsen, B., Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2020) Fænomenologi. I Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (Red.). *Kvalitative Metoder - En grundbog*. (3. udg., pp. 281-308). *Hans Reitzels Forlag*. [28 sider]
- Jerlang, E. (2008) Udviklingspsykologiske teorier: En introduktion (4th ed.) Kap. 5. København: *Hans Reitzels Forlag*. [22 sider]
- Kaas, S. B. (2021) Hjemmepasning. En sociologisk kvalitativ undersøgelse af identitet hos uddannede kvinder, som hjemmepasser. [69 sider]
- Kledal, K. Ø. (2017) Når forældre går en anden vej og passer deres børn selv - En kritisk interviewundersøgelse af forældres mulighed for at realisere et hjemmepassende forældreskab [75 sider]
- Kragh-Müller, G. (2017). Hvad skal vurderes? KIDS som metode i arbejdet med at støtte børns sociale inklusion i daginstitutioner. *CEPRA-Striben*, 22, 50-59. DOI: <https://doi.org/10.17896/UCN.cepra.n22.244> [10 sider]

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview - Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. ed.). København: Hans Reitzels Forlag [440 sider]
- Langdrigde, D. (2007). *Phenomenological Psychology: Theory, Research and Method*. Harlow: Pearson Education. Kap 2 og 4 [28 sider]
- Larsen, M. C. (2018a). Internetetnografi - på online feltarbejde mellem hverdagspraksisser og netværkskommunikation. I: M. H. Jacobsen og H. L. Jensen (red.), *Etnografier*. Hans Reitzels Forlag. (pp. 203-232) [30 sider]
- Larsen, T. V. (2018b) Børnepsykologer slår alarm: Pas på den tidligste vuggestuestart. Tilgået d. 12/6-2023 fra: <https://bupl.dk/paedagogik-og-profession/paedagogisk-forskning/boernepsykologer-slaar-alarm-pas-paa-den-tidligste> [3 sider]
- Larsen, C. P. & Sommer, C. O. (2017) Hjemmepassede småbørn – en analyse af hjemmepasning fra et børneperspektiv [100 sider]
- Madsen, R. T. (2020) Hjemmepasning i præstations- og arbejdssamfundet - En undersøgelse af anerkendelsesbetingelser og identitetsudvikling [69 sider]
- Neufeld, G. & Maté, G. (2022) *Dit barn har brug for dig – forældre er vigtigere end jævnaldrende*. (kap 1.) Ballerup: Skjødt forlag [14 sider]
- Nicolajsen, I. (2023) Mor til to: »Forstår I ikke? Ser I ikke, hvilken pris I betaler?« Tilgået d. 28/6-2023 fra: https://politiken.dk/debat/debatindlaeg/art9334798/»Forstår-I-ikke-Ser-I-ikke-hvilken-pris-I-betaler«?utm_medium=Social&utm_source=Facebook&fbclid=IwAR2pOmK18Nvqt8gRuyZ2WBmeVOL_MGOM5r02MfLcTVy155peF3uif-aKf8g#Echobox=1683293045 [2 sider]
- Olsen, M. (2023) Kvaliteten er ikke god nok: Forældre skruer ned for arbejdstiden for selv at passe børn. Tilgået 21/6-2023 fra: https://politiken.dk/forbrugogliv/art9282797/Kvaliteten-er-ikke-god-nok-Forældre-skruer-ned-for-arbejdstiden-for-selv-at-passe-børn?utm_medium=Social&utm_source=Facebook&fbclid=IwAR35bFQw96iFKCQ4WOoi7Nc3XuqpND-DPjbgI1WkCK_hLZYeSWNrmKxcWwH0#Echobox=1680244618 [2 sider]
- PARENT – Kildehenvisning til hjemmeside for information om forskningsprojektet: PARENT. Tilgået d. 30/9-2023 <https://vbn.aau.dk/da/projects/politicizing-family-lives-and-parent-child-relationships-and-the->

- Raudasoja, Sorkkila, Laitila & Aunola (2022) "I feel many contradictory emotions": Finnish mothers' discursive struggles with motherhood. (pp. 752-772) DOI: 10.1111/jomf.12828 [21 sider]
- Rogers, C. (1961). *On becoming a person*. London: Constable
- Rogers, C. (1969). *Freedom to Learn: a View of What Education Might Become*. Columbus, OH: Charles E. Merrill.
- Rousseau, J. (2007/1762). *Samfundspagten* (Bog 1, pp. 16-32) Frederiksberg: *Det lille forlag*. [17 sider]
- Rousseau, J. (2011/1962) *Emile – eller om opdragelsen*. (2. (forkortede) udg., 4. oplag). København: *Borgens Forlag* [362 sider]
- Rygaard, N. P. & Rasmussen, P. D. (2022) *Kort & godt om tilknytning* (1. udg., 2. oplag). *Dansk Psykologisk Forlag*. [118 sider]
- Schelde, N. (2022) Er det en kulturel vrangforestilling, at institutionerne er gode for de mindste børn? Tilgået 27/6-2023 fra: <https://www.zetland.dk/historie/s81VAKy9-ae6Ew15D-688c0> [5 sider]
- Sloth, M. M. (2019) Vores institutioner udvikler ikke børn – de skader dem. Tilgået 27/6-2023 fra: <https://foedslens.dk/2019/11/05/vores-institutioner-udvikler-ikke-vores-boern-de-skader-dem/> [3 sider]
- Soelberg, L. & Hagelskjær, R. (2022) Flere forældre dropper jobbet og bliver hjemme for at passe de mindste. Tilgået d. 11/6-2023 fra: <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/midtvast/flere-foraeldre-dropper-jobbet-og-bliver-hjemme-passe-de-mindste> [1 side]
- Solgaard, A. (2022, a) Dagtilbudsforsker: 'Jeg har set for meget, til at jeg vil sende mit eget barn i institution' Tilgået 12/6-2023 fra: <https://www.bt.dk/samfund/dagtilbudsforsker-jeg-har-set-for-meget-til-at-jeg-vil-sende-mit-eget-barn-i> [2 sider]
- Solgaard, A. (2022, b) Flere hjemmepasser deres børn: 'Det virker forkert at få børn for så at gå på arbejde og være væk'. Tilgået d. 27/6-2023 fra: <https://www.bt.dk/samfund/flere-hjemmepasser-deres-boern-det-virker-forkert-at-faa-boern-for-saa-at-gaa-paa> (1) [1 side]
- Sommerbeck, L. & Larsen, A. B. (2011) Introduktion til Carl Rogers og hans arbejde. In Sommerbeck, L. & Larsen, A. B. (Red.) *Accept, empati og ægthed i psykoterapeutisk praksis - Arven efter Carl Rogers*. Dansk Psykologisk Forlag. (pp. 11-59) [49 sider]

- Sørensen, A. K. (2020) *Moderland – når staten kupper børnene*. 1. udgave. Gads Forlag. [331 sider]
- Sørensen, I. (2022) Hjemmepasning: For lidt socialisering eller en tryk start på livet. Tilgået d. 28/6-2023 fra: <https://www.tv2ostjylland.dk/oestjylland/hjemmepasning-for-lidt-socialisering-eller-en-tryk-start-paa-livet> [1 side]
- Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2020a). Interviewet: samtalen som forskningsmetode. I Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (Red.), *Kvalitative Metoder - En grundbog* (3. udg, pp. 33-64). *Hans Reitzels Forlag*. [32 sider]
- Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2020b). Kvalitet i kvalitative studier. I Brinkmann, S. & Tanggaard L. (Red.), *Kvalitative Metoder - En grundbog*. (3. udg., 657-670). *Hans Reitzels Forlag*. [14 sider]
- Tordrup, R. Y. (2021) Tryk tilknytning i vuggestuen. København: *Dansk Psykologisk Forlag* [127 sider]
- TV2 (2019a) Dokumentar: Daginstitutioner bag facaden
- TV2 (2019b) Dokumentar: Eksperimentet med vores børn
- TV2 Kosmopol (2023) Forældre på fuldtid. Videoindslag fra 19. januar 2023, <https://www.tv2kosmopol.dk/video/klip/soe-hjemmepasning-web>
- UVM (2023) Minimumsnormeringer Tilgået d. 31/5-2023 fra: <https://www.uvm.dk/dagtilbud/love-og-regler--formaal-og-aftaler/aftale-om-minimumsnormeringer/minimumsnormeringer>[1 side]
- Villadsen, J. W. & Hviid, P. (2017). The History of Children's Engagements in Danish Child Care. In C. Ringsmose & G. Kragh-Müller (Eds.), *Nordic Social Pedagogical Approach to Early Years* (pp. 43-62). Springer, Cham. [19 sider]
- VIVE (2023) Kvalitet i dagtilbud - National undersøgelse af kvalitet i pædagogiske læringsmiljøer og rammer i kommunale daginstitutioner og dagplejen for 0-2-årige børn. (kap. 1, pp. 7-37) København: *EVA* [31 sider]
- Wried, M. G. (2020) Nynne opfandt begrebet "adskillelseskultur": Mærkede clashet mellem moderinstinkt og normer. Tilgået d. 27/6-2023 fra: <https://foedslen.dk/2020/04/06/nynne-opfandt-begrebet-adskillelseskultur-maerkede-clashet-mellem-moderinstinkt-og-normer/> [3 sider]